ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарана

УРЯАД ҮНЭН

...эй Буряадай обкомой, Улаан-Үдын горкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй орган

(10081) | 1963 оной январиин 24, четверг | Сэн 2 мүнгэн

...ай АССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй арбадахи сесси

...адай Автономито Совет ...оциалис Республикын

ХУУЛИ

...й Автономито Совет Социалис ...ын 1963 оной Гүрэнэй бюджет тухай

...Автономито Со- ... Республикын ...ет иигэжэ тог-

...уряадай АССР- ...Гүрэнэй бюдже- ...лон гаршын та- ...мянган түхэриг ...лха. Тус бюджет ...СР-эй Министр- ...ээр табигдаһан

...уряадай АССР- ...үрэнэй бюджед- ...оперативна пред- ...олон организаци- ...сын налог, ашаг ...а түлөөһэн, ол- ...циалис ажахын ...д—хамта 44266 ...г оруулагдаха

...радай ажахые— ...тиие, хүдөө ...ажахые, ком- ...ын ажахые бо- ...ахын бусад һал- ... мүнгэ зөөреэр ...лада Буряадай ... оной Гүрэнэй ...хамта дээрээ ...түхэриг гарга- ...огтоохо.

...Социально-куль- ... ябуулгануудые ...ын һуралсалай ...ые, техникумүү- ...екэнүүдые, клу- ...нуудые, хэблэ- ... болон соёл ...лаар бусад хэм- ...удые; больница- ...дэй яслинуудые, ...ые, элүүрые хам- ...лон махабадын ... бусад эмхи зур- ...гэ зөөреэр хан- ... болон тэдхэмжэ ...да — Буряадай ... оной Гүрэнэй ...хамта дээрээ ... түхэриг гарга- ...огтоохо.

...рэнэй захиргаа- ... гаргашада Бу- ...-эй 1963 оной ...кедһээ 2352 мян- ...омолхо.

...уряадай АССР- ...эй 1963 оной республиканска бюджедые оршо, гаршын талаар 11938 мянган түхэриг байхаар баталха.

Статья 7. Аймагуудай, районуудай болон городуудай 1963 оной бюджедые оршо болон гаршын талаар хамта дээрээ 46900 мянган түхэриг байхаар тогтоохо, тэрэ тоодо:

(мянган түхэригөөр)

Баргажанай	2652
Баунтын	1586
Зэдын	4046
Загарайн	1177
Кабанскын	2605
Хяагтын	4174
Мухар-Шэбэрэй	2845
Прибайкалиин	2285
Хойто-Байгалай	1046
Түнхэнэй	1893
Улаан-Үдын	2599
Хориин	3568
Гусиноозерск город	1511
Улаан-Үдэ город	14913

Статья 8. 1964 оной январиин 1-нэй байдалаар бюджедһээ үлэхэ мүнгые хамта дээрээ 2500 мянган түхэриг, тэрэ тоодо Буряадай АССР-эй республиканска бюджедээр 450 мянган түхэриг байхаар, аймагуудай, районууд болон городуудай бюджедүүдээр доро дурсагдаһан хэмжээтэй байхаар тогтоохо:

(мянган түхэригөөр)

Баргажанай	120
Баунтын	90
Зэдын	200
Загарайн	70
Кабанскын	140
Хяагтын	210
Мухар-Шэбэрэй	130
Прибайкалиин	120
Хойто-Байгалай	60
Түнхэнэй	100
Улаан-Үдын	130
Хориин	180
Гусиноозерск город	80
Улаан-Үдэ город	420

Статья 9. Аймагуудай, районуудай болон городуудай бюджедүүдтэ колхозуудай олзын налогһоо, хүн зоной олзын налогһоо, ой модоной олзоһоо, эрьесын налогһоо 1963 ондо оруулагдаха мүнгые доро дурсагдаһан хэмжээтэйгээр тогтоохо:

...нуудай, ...эрэ	Оруулагдаха мүнгэн процентээр			
	колхозуудай олзын налогһоо	хүн зоной олзын налогһоо	ой модоной олзоһоо	эрьесын налогһоо
...ай	100	50	60	66,7
[illegible]	100	100	100	100,0
[illegible]	60	50	100	65,0
[illegible]	—	20	60	3,1
...ин	100	50	100	43,3
[illegible]	60	80	100	96,3
...бэрэй	60	60	100	53,5
...лиин	—	50	60	21,7
...галай	100	100	100	82,2
[illegible]	100	60	100	87,7
...ын	60	50	—	49,1
[illegible]	100	60	60	47,0
...рск	—	30	100	32,1
...э город	—	30	100	37,8
...канска	—	—	—	12,7

...ймагуудай, рай- ...ородуудай бюд- ...3 ондо оруу- ...э зөөриин хэм- ...тогтоохо:

...жахын налогһоо, ...һээ, СССР-эй ...э багатай эрхэ- ...адаг налогһоо, ... ниитын органи- ...жахын органуу- ...налогһоо орохо ...н—100 процен-

...й шүүбэритэ ло- ...о мүнгэнэй—25

... страхованяар ...өөриин: колхо- ...ративна болон ...зацинуудай тү- ...өөриин 10 про- ...һоо ороһон тү- лөөһэнэй (удаан саг соо ами наһаяа мүнхэлжэ түлэһэн мүнгэ оруулалсангүйгөөр) 50 процентые.

Статья 11. Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй ёһоор хараалагдаһан хэмжээ ябуулгануудые мүнгэ зөөреэр хангахын тулада Хойто-Байгалай аймагай бюджедтэ 1963 ондо Буряадай АССР-эй Республиканска бюджедһээ 500 мянган түхэриг һомолон үгэхэ.

Статья 12. Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбэй баталагдаһанһаа уламжалан, Буряадай АССР-эй 1963 оной Гүрэнэй бюджедтэ зохихо заһабари оруулхыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

...АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

...дай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

... Соведүүдэй байшан.
...январиин 18.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын

ХУУЛИ

Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

1. Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэбые һайшааха. Энэ түсэб Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведээр, Арадай ажахын Соведээр табигдаһан байгаа.

2. Буряадай АССР-эй арадай ажахые 1963 ондо хүгжөөхэ Гүрэнэй түсэб тушаа Верховно Соведэй Бюджетнэ комиссиин тобшолол соо найруулагдаһан дурадхалнууд болон ажаглалтануудые, тэрэшэлэн Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй сесси дээрэ депутадуудай оруулһан дурадхалнууд болон хэһэн ажаглалтануудые хаража үзөөд, тэдэнэй үндэһөөр зохихо шиидхэбэринүүдые абахыень Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ даалгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной январиин 18.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

ТОГТООЛ

Буряадай АССР-эй 1961 оной Гүрэнэй бюджедэй гүйсэдхэл тушаа тоосоое баталха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Буряадай АССР-эй 1961 оной Гүрэнэй бюджедэй олзын талаар 60933 мянган түхэригөөр, гаршын талаар 59777 мянган түхэригөөр дүүргэгдэжэ, олзонь гаргашадаа орходоо 1156 мянган түхэригөөр ехэ байһан тухай тоосоое баталха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной январиин 18.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын

ХУУЛИ

„Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй миниистерствые Буряадай АССР-эй Ниитын гурим сахиха министерство болгохо тухай" Буряадай АССР-эй Конституциин (Үндэһэн Хуулиин) 44-дэхи статьяда хубилалта оруулха тухай Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1962 оной сентябриин 8-най Указые баталха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

1. «Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерствые Буряадай АССР-эй Ниитын гурим сахиха министерство болгохо тухай» Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1962 оной сентябриин 8-най Указые баталха.

2. Буряадай АССР-эй Конституциин 44-дэхи статьяда доро дурсагдаһан хубилалта оруулха: «Дотоодын хэрэгүүдэй» гэһэн үгэнүүдые гаргаад, «Культурын» гэһэн үгын һүүлээр «Ниитын гурим сахиха» гэһэн үгэнүүдые оруулха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной январиин 18.

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Соведэй

ТОГТООЛ

Буряадай АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүнээр нүхэр А. Л. Ивановые һунгаха тухай

Буряадай Автономито Совет Социалис Республикын Верховно Совет иигэжэ **тогтообо:**

Буряадай АССР-эй Верховно Сүүдэй гэшүүнээр нүхэр **Иванов** Анатолий Лазаревичые һунгаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ А. ХАХАЛОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь Ч. ДОРЖИЕВ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1963 оной январиин 18.

Хурьгадые тэжээлсэнэ

Захааминай Михайловкын 11 жэлэй һургуулиин эдир юннадууд республикын габьяата багша Клавдия Кирилловна Фалилеевагай хүтэлбэри доро гидропонно аргаар орооһо таряанай ногоон эшэ ургуулжа, Ленинэй нэрэмжэтэ колхозойнгоо хурьгадые тэжээлсэнэ. Түл абалгын үедэ иигэжэ тэжээхэдэ илангаяа һайн, юундэб гэхэдэ, хурьгад түргэн бэеэ хүсэдэг бшуу.

Энэ жэлдэ ургуулһан түрүүшынгээ партиие Банзаракцаев, Яньков болон Ардаев гэгшэдэй отарануудта эльгээжэ, мянга гаран толгой нарай хурьгадые эдеэллэжэ эхилэнхэй.

Иигэжэ эдиршүүд түрэл колхоздоо хаба шадалаараа туһална гээшэ.

Д-Н. Жундуев.

Ниитэ—политическэ хүдэлмэри эмхитэйгээр ябуулагдана

Кабанскын совхозой Колесовскэ отделениин эдэбхитэй мэргэжэлтэд, зарим хүдэлмэришэд КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй материалнуудые үргэн олон хүн зондо шадамараар ойлгуулжа байнхай.

Ветеринарна врач Воронин, зоотехник Губанов, МТФ-е даагшанар Карагун, Таракановский, һургуулиин багшанар Задирин, Тыхешкин, Сахаров, Бурлакова, библиотекарь Максимова, малшан Суханов, пенсионер Волков гэгшэд хамтадаа 20-оод шахуу элидхэл, лекци, хөөрэлдөөнүүдые үнгэргөө. Һаалишад, хонишод, мал адуулагшад эндэ хабаадуулагдаба.

Клуб, библиотекэ, улаан буланда харуулан ойлгуулха агитаци тааруулан һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Гадна фермэ, отара бүридэ нёдондо жэлэй ажалай дүн согсолһон суглаанууд үнгэргэгдөө. 1963 ондо үнгэрэгшэ жэлэйхиһээ нэгэ хахад дахин ехэ мяха абаха, 150 мянган нугаһа дэгжээхэ, үнеэн бүриһөө 2000 килограмм гэхэ гү, али бүхыдөө 12 мянган центнер һү һааха уялганууд эдэ суглаанууд дээрэ абтаа.

Мүнөө байгша оной мартын 3-да болохо һунгуулитай дашарамдуулан, совхозой хүдэлмэришэдэй дунда ниитэ-политическэ, культурно-гэгээрэлэй хүдэлмэри үргэн далайсатайгаар ябуулагдана.

Б. Сотнич.

Түрүү гахайшанай дүршэлтэй танилсагты

АЖАЛДАА МЭРГЭЖЭҺЭН ГАХАЙШАН

«Алтан, мүнгэн элэхэдээ үнгэ орохо, хүн ажал хэхэдээ дүй дүршэл, мэргэжэл шадабари олохо» гэжэ зон дэмыл хэлсэдэггүй ёһотой.

Тиимэһээ ажалда нэн түрүүн зоригтой, үнэн шударгы, тэсэбэри ехэтэй байха хэрэгтэй ха юм.

Вера Олимпиадовна Рыльская эгээл тиимэ тэсэбэри зоригтойгоор ажал хүдэлмэриин онол ошные олон жэлэй туршада бэедээ суглуулан, баян дүй дүршэл олоһон, ажалша бэрхэ хүн байна. Аяар арба шахуу жэлдэ «Улаан Оронго» колхоздоо гахайшанаар хүдэлжэ, нилээд мэргэжэл шадабаритай болонхой.

— Ши, Вера, газарһаа өөдэ харадаггүй эдэ гахайнуудтай иимэ олон жэлдэ носолдоходоо хашарна, залхуурнагүй аалши?—гэжэ зариман гайхалсадаг.

— Үгы даа. Гахай, поршоонхо бүхэниие хайшан гээл һаа, һайнаар харууһалха, эдеэлүүлхэмни ааб гэжэ оролдожо байхадаа сагайшье ошоһониие мэдэхэгүйш,—гэжэ Вера хэлэдэг юм.

Үнгэрэгшэ 1962 ондо нилээд оролдосотойгоор хүдэлжэ, абаһан социалис уялгаяа үлүүлэн дүүргээд, эхэ гахай бүриһөө 22 поршоонхо түлжүүлээ гэхэ гү, али жэлэй эхинһээ хойшо гансаараа 327 поршоонхо абажа, томо болгоо. Мүн нилээд олон гахай шахажа, гүрэндэ тушааһан байна. Энэ бага бэшэ амжалта гэжэ тоолохо хэрэгтэй. Юуб гэхэдэ, Сэлэнгэ, Оронго нютагуудай олонхи ажахынуудта һүүлэй 2-3 жэл соо эхэ гахай бүриһөө оройдоол 10—12 поршоонхо абтана бшуу.

Теэд энэ гахайшан ажалдаа ямар түрүү онол арга хэрэглэхэдээ иимэ амжалта туйлаа гээшэб? Али ондоо нэгэ нюуса, олондо мэдэгдээгүй дүй дүршэл хэрэглэнэ гү?

—Юун тиимэ нюуса нөөсэ дүршэл байхаб даа. Шадалайнгаа зэргээр оролдогдоно гээшэ,—гэжэ Вера украин хэлэнэй уянга оруулан уриханаар хэлээд, дулааханаар энеэбхилнэ.

...Гахайн байра соо һаруул сэбэрхэн, хуурайшье. Ханаарнь ууралаар дулаасуулха бүдүүн түмэр соргонууд харагдана. Эхэ гахайнуудай таһалга бүхэндэ поршоонхын гулдиржа гараха, орохо нүхэн, багахан таһаг байна.

— Эхэ гахайнууд тогтомол болзор соогоо эдеэлүүлэгдээд, газаа гаргагдажа, сэнгүүлэгдэнэ. Тээ тэрэ саана тэжээл буйлуулха кухни бии.

Үһа оньһон аргаар бүлэжэ гаргажа, гахайнуудаа уһалнабди,—гэжэ нүхэр Рыльская хөөрэнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые бэелүүлэн, гахай бүри һайнаар, аша үрэ ехэтэйгээр үсхэбэрилдэг болохо тушаа эндэхидэй юу хэжэ байһан тухайнь һонирхогдоо.

—Ажалаа түрүү аргаар эмхидхээд, ехэнхи хүшэр хүндэ хүдэлмэреэ оньһожоруулжа шадабал, поршоонхо бүри олоор абаха, гаргаша багатайгаар гахайн мяха улам ехээр тушаадаг болохо аргатайбди,—гэжэ Вера хэлэбэ.

—Вера Олимпиадовна ехэ, багашье хэрэгтэ ходол жэшээ харуулан хүдэлдэг юм. Гадна ажалдаа шэнэ, түрүү арга нэбтэрүүлхын тула ехэтэ оролдодог ёһотойл замай залууршан гээшэ,—гэжэ колхозой зоотехник К. А. Торгашин хөөрэнэ.

Жэшээлхэдэ, эгээл һайн үүлтэрэй, үдэсэтэй эхын угай эмэ поршоонхонуудые илгаад, багаһаань зүбөөр түлжүүлэн үсхэбэридэ табина.

—Үдэсэтэй эхын түлые 1-2-дахин түрүүлээд байхада, һайн муунь абаһаар лэ элирээд орхидог. Тэдээн соо эгээл һайнииень, олые түрэдэгыень шэлээд лэ үсхэбэрилгэдэ табигшаб,—гэжэ нүхэр Рыльская хэлэнэ.

Эхэ гахай бүхэниие хоёр ондоо азаргада табижа үрэжүүлээд, тобир сула поршоонхо олоор абана. Тиимэһээ эхэ гахайнуудые удаа удаагаар хоёр дахин үрэжүүлхэ аргые үргэнөөр хэрэглэдэг болонхой. Тэрэшэлэн түл уридшалан хараалагдаһан түсэбэй ёһоор абтана. Поршоонхонуудые бүхэли жэл соо 2-2 һараар һубируулжа абахада, тэдэниие бүлэг бүлэгөөрнь байлгажа харууһалха, эдеэлүүлхэдэшье таарамжатай гэжэ эндэхи гахайшад тоолоно.

—Эдэ бүгэдэ миниишье гансаараа туйлаһан хэрэг бэшэ, сугтаа хүдэлдэг нүхэдни ажалша бэрхэ, шударгы габшагай зон юм,—гэжэ тэрэ хэлээд, фермынгээ гахайшад Валентина Цаганова, Цырен-Дулма Юмова гэгшэдые магтана.

Юрэдөөл нэгэ үгөөр хэлэбэл, тэдэмнай ахалагша гахайшан Вера Рыльская түрүүтэй булта эдэбхи хэшээл, оролдолго үүсхэл ехэтэй ажалша хүнүүд бшуу.

Зураг дээрэ: гахайшан В. О. Рыльская.

Ц. Балданов.

Түрүүшын шан—хонишон Сандаковто

Шэбэртэ тосхонһоо шанха урагшаа хахад модо шахуу газарта совхозой нэгэдэхи отделениин эхэ хонидой отарын байра талын дунда тобойжо харагдадаг.

Тээсгэн январиин 15-най үдэрэй үдэ багта эндэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, отарынхид хони, хурьгадаа һаял эдеэлүүлжэ дүүргээд байһан хэбэртэй, ахалагша хонишонойнгоо гэртэ суглараад, аяга сай уужа, ажал тухайгаа хөөрэлдэжэ байба.

Эндэ байһан отделениин эрхилэгшэ нүхэр Улзытуева хонишодтоо хандан, иигэжэ хэлэбэ:

— Зай, нүхэд, мүнөө хонидой түл һайнаар абахын тула социалис мүрысөөнэй үргэнөөр дэлгэрһэниие булта һайн мэдэнэт. Һаяшаг бидэ энэ мүрысөөнэй үнгэрһэн хахад һарын дүн хаража үзөөд, отделени дотороо илалта туйлаһан танай отарынхидта мүнгэн шан барюулха гэжэ шиидээбди,—гээд ахалагша хонишон Бальжир Сандаковто тэрэниие барюулжа, халуунаар амаршалба.

— Мүрысөөнэй түрүүшын дүнгөөр амжалта туйлаһандаа баяртайбди. Хэнэйшье мэдэһээр хурьгад һаянайл гаража эхилээ гээшэ ааб даа. Манай отарада оройдоол 150 гаран хурьгад абтаад, гарза хоролтогүй түлжүүлэгдэнэ. Харин олонхи түлнай январиин хоёрдохи хахадта, февраль, март соо гараха байна. Тэдэнээ бултыень бүрин бүтэн түлжүүлжэл, амжалтаяа арьбадхахабди,—гэжэ нүхэр Сандаков хэлээ.

Тус мүрысөөндэ хоёрдохи һуури эзэлһэн дүршэлтэй хонишон Цыдып Шоймполов бодоод:

— Мүнөө бидэ хурьгадые һайнаар абахын тула совхозойнгоо Гутайн отделениин хонишодые мүрысөөндэ уринхай гээшэбди. Тиимэһээ энээнэйнгээ түрүүшын дүн гаргаха, ажалыень харахаяа өөһэдынгөө түлөөлэгшэдые эльгээгээ һаамнай яаха юм,—гэбэ.

—Зүб лэ даа. Эльгээхэл ёһотойбди. Энэ бидэндэ өөһэдтэмнай, тэдэ хонишодтошье ехэ туһатай байхал,—гэлдэжэ хонишод дэмжэбэ.

Тиигэжэ тэрэ үдэр Шэбэртын отделениһээ дүрбэн хонишод Гутай нютаг ошоо һэн.

Шэбэртын хонишон, коммунист Пурбо Аюров иигэжэ тэмдэглээ:

— Таанад, Гутай нютагай хонишод эрхим һайнаар хүдэлхэ дүүрэн аргатайт. Байра байдалтнай һайн, газаагаа силос ехээр даранхай байнат. Теэд нарай хурьгатай хонидто оройдоол 1 килограмм силос эдюулхэдэ бага гээшэ ха. Тэдэтнай хүсэ тамираа татажа болохо бшуу. Бидэ хонин бүридэ 3 килограмм үгэдэгбди.

Эндэхи ахалагша хонишон Бадма Балданов, хонишон Цырма Дармаева болон бусад нүхэдэйнгөө һанамжа, дурадхалые анхаралтайгаар хүлеэн абаад, дутагдалаа дары усадхахабди гэжэ мэдүүлээ.

Гутайн хонишод баһал өөһэдынгөө ээлжээндэ һаяар Шэбэртэ ошожо, тэндэхидэй ажал хүдэлмэриие хараха, танилсаха юм.

Б. Цыренжапов,
Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин парткомой пропагандист.

МЭДЭЭСЭЛ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведтэ һунгаха һунгуулиин Центральна комисси иимэ адрестай: Улаан-Үдэ город, Соведүүдэй 1-дэхи байшан, хоёрдохи дабхар, 50-дахи таһалга, телефонууд 47—22, 43—46, 38—41.

ХҮГЖЭЛТЫМНАЙ ЗАМАЙ ХҮСЭТЭ АЛХА

1.

«1963 ондо Буряадай АССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб тухай» республикын Госпланай түрүүлэгшэ **Л. Я. Егорова** сесси дээрэ элидхэбэ. Долоон жэлэй 4 жэл соо республика дотор үйлэдбэриин хүсэнэй, экономико болон культурын хүгжэлтын дүн тухай элидхэл дотор хэлэгдэһэн байна. Энэ үе соо промышленна продукциин хэмжээн 36 процентээр ургаа. Тэрэнь 7 жэлэй даабарие 11 процентээр үлүүлнэ. Түрүү техникээр оньһожоруулагдаһан хэдэн шэнэ промышленна предприятинууд ашаглалгада оруулагдаһан байха юм. Тэдэнэй тоодо барилгын материал гаргадаг Татауровай комбинат, Хяагтын утаһа ээрэлгын трикотажна фабрика, Онохойн гэр барилгын комбинадай түрүүшын ээлжээн хүдэлжэ эхилээ.

Хүдөө ажахын талаар экономическа һула колхозуудай баазаа дээрэ 24 шэнэ совхоз байгуулагдаһан. Үнгэрһэн 4 жэл соо республикын хүдөө ажахыда валова үйлэдбэрилгэ 41,5 процентээр ургаа. Тарилгын талмай 115,2 мянган гектараар үргэдхэгдэһэн, газар таряалан болон мал ажал эрхилэлгын культура дээшэлүүлэгдэһэн байха юм.

Капитальна барилга үргэн дэлгэсэтэйгээр ябуулагдаһан гэжэ элидхэлшэ тэмдэглэбэ. Долоон жэлэй 4 жэл соо республика дотор 470 мянган шахуу дүрбэлжэн метр талмайтай байрын гэр, 17 мянган хүнэй һууритай һургуули, 4343 һууритай хүүгэдэй саад, 630 оротой больница ашаглалгада оруулагдаһан байна. Тэрэ үе соо телецентр, үргэн экрантай хэдэн кинотеатр ашаглалгада оруулагдаа. Зүүн-Сибириин библиотекын, технологическа институдууд Улаан-Үдэдэмнай эмхидхэгдэнхэй. Промышленностиин, хүдөө ажахын хүгжэлтэтэй хамта республикын ажалшадай ажана тэнюун байдал, культурна хэмжээн улам дээшэлээ.

Гэхэтэй хамта промышленностиин зарим һалбаринууд гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтые хангажа шадаагүй байха юм. Энэ хадаа Буряадай совнархозой, нютагай промышленностиин министерствын, арад зоной ажана байдалай эрилтэ хангаха Управлениин олохон предприятинуудта хабаадана.

Буряадай совнархозой 17 предприяти валово продукци гаргалгаар түсэбөө дүүргээгүй. Тиигэжэ 4,5 миллион түхэригэй продукци дутуу үгэһэн байна. Тэрэ тоодо горитойхон хэмжээнэй модо дархалалгын станок, түмэр-бетон зүйлнүүд, хирпиисэ, дотор хубсаһан, трикотаж, малай тоһо гэхэ мэтые үгэжэ шадаагүй. Совнархозой предприяти хирпиисэ гаргалгые 1961 онойхиһоо 15 миллион хэһэгээр доошонь оруулжархиһан байха юм. Тэрэнь капитальна барилгын түсэб дүүргэлгэдэ һаад болоо.

Совнархозой олохон предприяти ажалай бүтээсэ дээшэлүүлхэ талаар түсэбөө дүүргээгүй байжа, арадайнгаа ажахыда 4,7 миллион түхэригэй продукци дутуу үгөө. Промышленна предприяти, барилгын организацинуудай ажал хэрэгтээ эзэп бэшээр хандаһанайнь шалтагаанаар горитой зөөри үлүү гаргашалагдаһан байна.

Республикын нютагай промышленностиин министерствын, арад зоной ажана байдалай эрилтэ хангаха Управлениин предприятинууд 1962 ондо 1 миллион түхэригөөр продукци үгэжэ шадаагүй гэжэ элидхэлшэ шүүмжэлээ. Арад зониие хангалгын талаар олохон предприятинуудынь хю-рөөдэмэл элдэб модо, мебель, түмэр оро, һэеы болон арһан тугал, трикотажна болон оёмол хубсаһа мэтын зүйлнүүдые дутамагаар гаргана. Энэнь арад зониие али бүхы хэрэгсэлээр хангаха асуудал шиидхэлгые хойшо татана. Тэрэшэлэн олохон предприятинууд гаргаһан продукциингаа өөрынь үнэ пилээд дээшэлүүлжэрхёо.

Арадай ажахын 1963 оной түсэб дотор промышленностиин бүхы һалбаринуудай бүтээн гаргадаг продукци саашадаа бүри ехэ болгохоор хараалагдана. Совнархозой промышленна предприятинуудай бүтээн гаргаха промышленна продукциин хэмжээе 1962 онойхиһоо 3,7 процентээр, тэрэ тоодс: үйлэдбэриин зэбсэг хэрэгсэл бүтээлгэ 3,8, арадай хэрэглэлэй зүйлнүүдые гаргалга 3,6 процентээр ехэдхэгдэхэ болоно.

Илангаяа совнархозой промышленностиин машина бүтээлгын, түмэр болбосоруулгын, хүнгэн промышленностиин, барилгын материалай промышленностиин, ой модоной болон модо болбосоруулгын һалбаринуудай үгэдэг продукци бүри ехэ ургалта үгэхэ юм.

1963 ондо жэл соо 35 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай байра бариха түсэбтэй Улаан-Үдын томо панельнэ байра баридаг завод ашаглалгада оруулагдахаар хараалагдана.

Энэ жэлдэ республикын Министрнүүдэй Соведэй мэдэлэй предприяти промышленна продукци гаргалгые 1962 онойхиһоо 6,7 процентээр ехэдхэхээр хараална.

КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэритэй юхилдуулан, арадай ажахын шухала һалбари болохо хүдөө ажахые хүтэлбэрилгэ үндэһөөрөө шэнэдхэгдээ. Республика соомнай колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлени эмхидхэгдэһэп байна. Тэрэнэй һайн тала бодото хэрэг дээрээ харуулагдаа гэжэ элидхэлшэ хэлэнэ. Хабарай тарилга, ургаса хуряалга хэзээ хэзээнэйхиһээ эмхитэйгээр үнгэргэгдэһэн байна. Гадна гүрэндэ таряа тушаалга түсэбһөө холо үлүүбшэлэгдээ.

Хүдөө ажахын хүдэлмэридэ байһан дутуу дундануud элидхэл соо тэмдэглэгдэнэ. Хуряалгын үедэ таряан гээгдэлдэ ехээр оруулагдаһан байна. Жэшээлхэдэ, горохой гектарһаа 8,9 центнер ургаса хуряагдаха түсэбтэй байһан аад, миил 5,7 центнер хуряагдаа. Тииһээ тиитэр горох хаа хаанагүй һайн ургаса үгэһэн байха юм. Зарим ажахынууд горохой гектар бүриһөө 25 центнер ургаса хуряажа байхадань, Сэлэнгын совхоз 163 гектарайга бүриһөө 2,9 центнер ургаса абаа. Хүрэнгээ дутуугаар хаяһанһаа боложо, сэлэнгынхид горохой ургаса багаар абаа.

Тарилга хэхэ газар хүсэд элдүүрилэгдэнэгүй. 300 мянган гектар намарай паар хахалагдаха байһан аад, 98,7 мянган гектар, мүн 188,7 мянган гектар паарай орондо 135,8 мянган гектар хахалагдаа. Тиигэжэ ерэхэ хабар тарилга хэхэдээ газараа хабартаа элдүүрилхэ болгодоно.

Республикын колхоз, совхозууд мал ажалай продукт гүрэндэ тушааха түсэбөө дүүргээгүй. Тиигэжэ 3,5 мянган тонно мяха, 10,4 мянган тонно һү, 804 тонно нооһо, 359 мянган хэһэг үндэгэ гүрэндөө үгэжэ шадаагүй байна. Малай тоо толгой олошоруулха түсэб гахайһаа бэшээр дүүргэгдээгүй. Мал ажал хүгжөөхэ, тэрэнэй ашаг шэмэ горитойгоор абаха зорилго хадаа байһан бүхы арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглэхэ, **эхэ мал олошоруулха, түл һайнаар абаха ябадал болоно.**

Колхоз, совхозуудай ажахые түсэблэлгэ хангалтагүй гэжэ элидхэл дотор хэлэгдэнэ. Ажахын тоосоо пэбтэрүүлгын, газарай гектар бүриһөө сэбэр олзо оруулгын үндэһэн дээрэ ажалай бүтээсэ дээшэлүүлгэ, абаһан продукциин өөрын үные хямдаруулга түсэб дутуутайгаар табигдана. Тэрэшэлэн технико болон электрын элшэ хүсэ хэрэглэлгэ хараада хүсэд абтанагүй.

Республикын колхоз, совхозуудта тоо бүридхэл бусайдуулагданхай. Хүдөө ажахын продукциин өөрын үнэ хямдаруулга, абтаһан продукцида гаргагдаһан ажал тоололго хангалтагүй байха юм. Энэ хадаа ажахынуудай бэлэдхэл һайнтай мэргэжэлтэдээр бүридүүлэгдээгүй байһанһаа болоно.

1963 ондо республикын хүдөө ажахые хүгжөөлгын түсэб дотор таряанай газар элдүүрилгэ нилээд үргэдхэгдэхөөр хараалагдана. Тэрэ зорилгоор энэ жэлдэ 50 мянган гектар шэнэ болон боро газар элдүүрилэгдэхэ юм. Тиихэдэ тарилгын талмай 78,3 мянган гектараар үргэдхэгдэхэ гэжэ хараалагдаа. Илангаяа ороoһото ургамалнуудай тарилга горитойгоор үргэдхэгдэхэ. Шэниисэ тарилгын талмай 99,8 мянган гектараар ехэ болгогдохо гэжэ хараалагданхай.

Кукуруза тарилга һүүлэй жэлнүүдтэ нилээд ехэдхэгдэһэн байна. Бүхы талмай дээрэһээ кукурузын ехэ ургаса хуряаха зорилго табигдана.

Байгша ондо ороoһо таряанай үндэр ургаса хуряагдаха. Тиигэжэ тарилгын гектар бүриһөө 9 центнер таряан абтахаар хараалагдана. Хүдөө ажахын үйлэдбэриин валова ургалта таряа, хартаабха, овощ, саахар гүрэндэ тушаалгын түсэб үлүүлэн дүүргэлгые хангаха байна. Энэ жэлдэ 80 мянган тонно таряа, 12 мянган тонно хартаабха, 13 мянган тонно овощ, 20 мянган тонно саахарай свёкло абтаха.

Малай тэжээл элбэгээр бэлэдхэлгэдэ ехэ анхарал хандуулагдана. Үбһэ тэжээлһээ гадуур горитойхон таряа талхан малай тэжээлдэ гаргагдажа үгтэхэ.

Тарилгын талмай үргэдхэхэ ябадалда республикын колхоз, совхозуудта 1100 трактор, тэрэ тоодо 350 гусеницнэ трактор худалдагдаха.

1963 ондо 46 мянган тонно мяха, 98 мянган тонно һү, 18 миллион хэһэг үндэгэ, 5200 тонно нооһо абаха зорилго табигдана. Тиимэһээ эбэртэ бодо малай тоо толгой 4,5 процентээр, хонинoй—16, гахайн—24,8, адуунай—8, шубуунай тоо 34,7 процентээр олошоруулагдаха юм.

Мал ажалай талаар табигдаһан гол зорилго хадаа эхэ мал олошоруулха ябадал болоно. Энэ зорилго шиидхэхын тулада эбэртэ бодо малай тоо толгойн бүхы дээрээ 4,5 процентээр олошоруулагдаад байхада, үнеэдэй тоо 15 процентээр олон болгогдохо гэжэ арадай ажахын түсэб дотор хараалагдана. Тиимэһээ республикын колхоз, совхозуудта үнеэд 103 мянган толгойдо хүргэгдэхэ юм. Түс асуудал шиидхэхэ арга боломжо гэхэдэ байгша оной түрүүшын кварталда гунжадые ороондо оруулха ябадал болоно.

Тэрэшэлэн эмэ гахайн тоо 30 мянган толгойдо хүргэгдэхэ. Тэрэ тоодо гол эхэ гахайнууд 12 мянган толгой болгогдохо.

Мал ажалай ашаг шэмэ абалгые дээшэлүүлгэ, малай тоо толгой олошоруулга хадаа арадай ажахын түсэб амжалтатайгаар дүүргэхэ арга олгохо байна. 100 эхэ мал бүхэнһөө 84 тугал, 81 хурьга, эхэ гахай бүриһөө 13 поршоонхо абтаха гэжэ хараалагданхай. Тиигэжэ энэ жэлдэ республика соомнай 92 мянган тугал, 640 мянган хурьган, 102 мянган поршоонхо түлжүүлэгдэхэ. Энэ зорилго шиидхэлгэ үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай гол анхаралда байха зэргэтэй.

Худалдаа наймаанай талаар ехэ дутагдал бии байһаар. Республикын Худалдаа наймаанай министерство, Буркоопсоюз, совнархозой УРС, горпромторг, горпищеторг гэхэ зэргын газарнуудай зүгһөө эмхидхэлэй хүдэлмэриин һулаар табигдаһан дээрэһээ эд бараанай эрьесын түсэб 5 миллион түхэригөөр дүүргэгдээгүй байшоо. Илангаяа хүдөө нютагуудта ехэхэн дутагдал гарана. Ажалшадта шухала хэрэглэгдэхэ эд бараан дутамагаар абаашагдана, таһалдуулагдана. Холын отара, гүүртэнүүдтэ байдаг малшадай эрилтэ дүүрэнээр хангагданагүй. Шэнэ эмхидхэгдэһэн совхозуудта пекарни бариха түсэб дүүргэгдэнэгүй гэжэ элидхэлшэ хэлээ.

Республикын гүрэнэй болон кооперативна худалдаа наймаанай газарнуудта эд бараанай эрьесые 5,7 процентээр ехэдхэжэ, арад зондо шухала хэрэглэгдэхэ эд бараа 1962 онойхиһоо 16,7 миллион түхэригөөр нэмээжэ худалдаха гэжэ арадай ажахын түсэб дотор хараалагдана. Энэ жэлдэ 80 шэнэ магазин, хамта дээрээ 1410 хүнэй нэгэ доро һуужа эдеэлхэ ниитын хоолой 38 предприяти нээгдэхэ юм.

Арадай ажахын түсэб дүүргэхэ ябадалда транспортна организаци шухала үүргэ дүүргэнэ. Буряадай «автотрестын» хүдэлмэриин дүн болон мүн тэрэнэй ажал ябуулгада байһан дутуу дундануud тэмдэглэгдээ. 1963 ондо «автотрестын» хүдэлмэриин хэмжээн нилээд ехэ болгогдохо. Трест 250 ашаанай автомашина, 90 автобус, 60 хүнгэн такси нэмэжэ абахань.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй үнгэрһэн сесси дээрэ харгын барилга тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэжэ, шанга шүүмжэлэл гараһан байна.

1962 ондо хэлхеэ холбоон нилээд хүгжөөгдөө. Хэлхеэ холбооной шэнэ 12 таһаг нээгдэһэн байна. Тэрэнэй арбанинь хүдөө нютагуудта тогтоогдоо. Мүн хүдөө нютагуудта автомат телефоной 12 станци ашаглалгада оруулагданхай. 5 совхоз, 4 колхоз телефонтой болгогдоо. Бэшэшье олон хүдэлмэри хэгдээ.

Байгша ондо хэлхеэ холбооной 8 таһаг, тэрэнэйнь 5-ниинь хүдөө нютагуудта нээгдэхэ. Мүн хүдөөдэ автомат телефоной 17 станци бии болгогдохо юм. Республикын 4 колхоз, 5 совхоз үргэлжэдөө телефонтой болгогдохо. Телефоной станцинуудай номер олоор нэмээгдэхэ, олон айл радиотой болгогдохо байна.

Республикын гэгээрэлэй министерствын юрэнхы эрдэмэй һургуулинуудта һурагшадай тоо һуралсалай ерэхэ жэлдэ 11,5 мянган хүнөөр олон болгогдохо. Республикын бүхы дунда һургуулинууд шэнэдхэн байгуулагдажа, 93 дунда һургуулинууд үйлэдбэриин һуралсалда оруулагдаха. Интернат һургуулинуудта, утадхагдаһан үдэртэй һургуулинуудта һурагшадай тоо олоор нэмэхэ юм.

1963 ондо һургуулиин наһа гүйсөөгүйшэдэй эмхи зургаануудта 2700 оро нэмэгдэн үргэдхэгдэхэнь.

Элүүрые хамгаалгын талаар байгша ондо больницануудта 275 орон нэмээгдэхэ байна. Пионернүүдэй олон шэнэ лагернууд энэ жэлдэ эмхидхэгдэхэ.

Республикын Министрнүүдэй Совет 1963 ондо арадай ажахые хүгжөөхэ түсэб Верховно Соведэй баталгада табиһан байна. Арадай ажахыда һомологдохо мүнгэн зөөри пилээд ехэ болохо. Совнархозой предприятинуудта һомологдоһон мүнгэн 1962 онойхитой жэшэбэл 116,6 процентдэ хүрэхэ. Республикын Министрнүүдэй Соведэй болон тэрэнэй мэдэлэй предприятинуудай талаар мүнгэн зөөри һомололго үнгэрһэн жэлэйхитэй жэшэхэдэ 106 процент болохо байна.

Эдэ һомологдоһон мүнгэн зөөри нимэнүүд барилгануудта гаргашалагдаха гэхэдэ, жэл соо 8 миллион дүрбэлжэн метр сонхын шэл гаргаха цехэй барилгада, ноoһо угааха фабрикада угаалай 5 машина абалгада, Улаан-Үдын болон Сэлэнгын түмэр бетон зүйл гаргадаг, мүн томо панельнэ гэр барилгын заводуудта, Онохойн, Байгалай гэр барилгын комбинадуудта, уһа ябуулха канал барилгада, мебель гаргадаг үйлэдбэри үргэдхэлгэдэ, хилээмэнэй заводой, һургуулинуудай, 66,6 мянган квадратна метр талмайтай байрын гэрэй барилгада болон бусадта гаргашалагдаха юм.

Арадай ажахые хүгжөөлгын 1963 оной түсэб хадаа республикынгаа үйлэдбэриин хүсые, экономико болон культурые, арад зоной ажана тэнюун байдалые саашадань хүгжөөхэ шэнэ, ехэ алхам мүн болохо байна.

2.

Буряадай АССР-эй 1963 оной Гүрэнэй бюджет ба 1961 оной Гүрэнэй бюджедэй дүүргэлтэ тухай республикын финансын министр **Ч. В. Ендонов** сесси дээрэ элидхэл хэбэ.

Арадай ажахын түсэб дүүргэһэнэй, үлүүлэн дүүргэһэнэй, доторойнгоо арга боломжонуудые элсүүлһэнэй ашаар Буряадаймнай АССР-эй 1962 оной Гүрэнэй бюджет амжалтатайгаар дүүргэгдэһэн байна. Энэ хадаа бүхы хараалагдажа байгаа арга боломжонуудые таһалгаряагүй мүнгэн зөөреэр хангаха арга олгоо. Уридшалан абтаһан мэдээгээр бюджедэй дүүргэлтэ олзын талаар 100,9 процент дүүргэгдэһэн байна гэжэ элидхэлшэ хэлэбэ.

Буряадай АССР-эй 1963 оной—долоон жэлэй табадахи жэлэй Гүрэнэй бюджет арадай ажахын түсэбтэй хүсэд зохилдуулан, олзын болон гаргашын талаар 58 миллион 338 мянган түхэригөөр табигдаһан байна. Орошо болон гарашын талаар бюджедэй ямар хэмжээ ябуулгада зорюулагдаха байһан тухай, мүн арадай ажахые мүнгэн зөөреэр хангалга тухай элидхэл дотор тодорхойгоор хэлэгдэһэн байна.

Удаань Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй бюджедэй комиссиин түрүүлэгшэ депутат **Н. Б. Пивоваров** нэмэлтэ элидхэл хээ.

3.

Удаань үгэ хэлэлгэн эхилжэ, хамагай түрүүндэ депутат **Ф. И. Оглоблин** трибунада гараба. Нүхэр Оглоблин республика доторхи барилгын хүдэлмэриин дүн тухай хэлэхэ зуураа, Буряадай АССР-эй нютагай промышленностиин министерствын хүдэлмэри шангаар шүүмжэлээ.

— Барилгын организацинуудай хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилһэнэй гол шалтагаан юуб гэхэдэ, ажалай бүтээсын тон бага байһан ябадал болоно,—гээд, тэрэ тоо баримтануудаар үгэеэ батална. Хоёрдохи шалтагаанинь гэхэдэ, проектно-сметнэ документаци үгы байһан зарим барилгые титулдэ оруулһан ябадал болоно.

Республикын нютагай промышленностиин министерствын хангалтагүйгөөр хүдэлмэрилжэ байһан тухайнь тогтохо зуураа, нютагайнгаа баялигуудые, мүн түүхэй эд ашаглanагүй гэжэ зааба.

Буряадай АССР-эй худалдаа наймаанай министр **М. М. Хабалов** промышленность, хүдөө ажахын үйлэдбэриин ургалтын үндэһэ дээрэ республикын ажалшадай материальна болон культурна хэмжээн хэлбэришэгүйгөөр дээшэлээ, тэрэнь арад зоной эд бараа ехээр абаха ябадалда нүлөөлөө гэжэ хэлэбэ.

Мебель, электро, радио товар, велосипед, мотоцикл худалдалга 1957 онойхиһоо хоёр дахин ехэ болоһон байха юм. Гансахан 1962 ондо 4100 телевизор, хубсаһа угаадаг 7700 машина, 900 электрохолодильник худалдагдаа. Долоон жэлэй 4 жэл соо 240 магазин, 115 столово нээгдэһэн байна.

Гэхэтэй хамта олохон худалдаа наймаанай организацинууд эд бараанай эрьесын түсэб дүүргээгүй байха юм. Тиигэжэ 1962 ондо эд бараанай эрьесын түсэб 98,2 процент дүүргэгдэһэн гэхэ гү, республикынгаа ажалшадта таба миллион түхэригэй эд бараа дутуу үгөө. Тэрэнэй шалтагаанинь худалдаа наймаа хангалтагүйгөөр эмхидхэһэнһээнь болоһон байна.

—Нүхэд депутадууд, өөрынгөө Эрхирэгэй совхозой ажахы тухай тогтожо хэлэхэ хүсэлтэйб,—гэжэ депутат **Б. Н. Нимаев** хэлээ.—Үнгэрһэн жэлэй туршада ехэ дутагдалтай байгаабди. Тэрэмнай мяха, һү абаха түсэб дүүргэхэгүй ябадалда хүргөө гэбэ. Тэрэнэй шалтагаан юуб гэхэдэ, эбэртэ бодо мал соо үнеэдэй тоо тон үсөөн байна. Гэхэ зуура, совхозойнгоо хоёр фермын хүдэлмэри жэшээ болгон харуулаа. Тиихэдээ тэдэ хоёр фермэ адлихан эрхэ байдалда хүдэлөөд хоёр ондоо туйлалтатай байна.

Һүнэй тоһолигой бага байһанай шалтагаан дээрэһээ 270 центнер һүн дутуу абтаһан байна. Шанар муутай һүнэй тушаагдажа байхада гормолзавод хиналта хэдэггүй байха юм.

—Манай зоно хотын ажалшадые һү, хартаабхаар хангаха ёһотой. Тиимэһээ үбэл, зунгүй һү ехээр абаха болонобди. Спиртын завод манһаа холо бэшэ. Тэрэ заводой бурдууг эһээбэри үдэр бүхэндэ совхоздомнай хэрэглэгдэжэ байдаг.

Баунтын аймагай Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ **А. Б. Аханянов** аймагайнгаа промышленность, хүдөө ажахын 1962 ондо гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд тухай тогтоо.

Гэбэшье Баунтын аймагай һургуулинууд, медицинын эмхи зургаанууд, соёл гэгээрэлэй газарнууд байра дутамагтай. Шэнэ барилганууд хэгдэнэгүй. Һургуулиин байрануудай хуушан, уйтан болоһон дээрэһээ хоёр, гурбан халаанда хэшээлнүүд үнгэргэгдэдэг байна. Жэшээнь, Богдаринай дунда һургуулиин байра 400 хүнэй багтаажамтай аад, мүнөө тэндэ 918 хүүгэд һуралсана. Аймагайнь Культурын байшан 120 хүнэй һууритай, банинь миил 20 хүнэй орохо багтаамжатай. Байрын гэрнүүд дутамаг. Барилга хэлгэдэ мүнгэн зөөри горитойгоор һомолхо, аймаг дотор барилгын предприяти бии болгохо эрилтэ нүхэр Аханянов табина.

Һүүлшын гурбан жэлэй туршада республикын городууд болон аймагуудта арад зоной эрилтэ хангаха 28 комбинат, павильон баригдажа, ашаглалгада оруулагдаа гэжэ ажалшадай ажаһуудалай эрилтэ хангаха управлениин начальник **Е. Г. Таряшинов** хэлэбэ. Тиин управлениин предприятинуудай үнгэрһэн жэлдэ хэһэн, бүтээһэн ажалай дүнгүүд тухай тогтоо. Арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха түсэбые управлениин предприятинууд дүүргээгүй. Тэдэнэй хангалтагүйгөөр хүдэлһэнэй шалтагаан нютагуудтахи Соведүүдэй дутамагаар хүтэлбэрилһэн дээрэһээ болоо.

Арад зоной ажаһуудалай эрилтэ хангаха управлениин предприятинууд 1963 оной гүрэнэй түсэб промышленна шэглэлтэй хүдэлмэреэр 40,5 процентээр, промышленна

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд (зүүн гарһаа): Ф. Петров, Загарайн Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой фермые ... Нуурай шахтын бригадир И. А. Шахирзанов, заводой токарь А В. ... совнархозой ху... даагша Ж. Б. Б... Золотарев гэг... забһарта хөөрэлдэжэ байна.

А. МАНТА...

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй депутадууд (зүүн гарһаа): Торнин совхозой хонишон Ц. А. Цыбикова, Ахын «Коммунизм» колхозой һаалишан Б. Ж. Убашеева, Загарайн XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозой һаалишан Ц. Р. Цыдыпова, Мухар-Шэбэрэй Суулгын совхозой хонишон Ц. Ц. Цыренова, Хорин Хүрбын совхозой һаалишан Ц. Б. Холхонова гэгшэд заседаниин забһарта.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

Республикын түрүү механизаторнууд, кукурузашадай зүблөөе угтуулан

Торинин совхозой механизаторнууд хабарай тарилгада эмхитэйгээр бэлдэжэ байна. Эдэнэр трактор болон хүдөө ажахын техникые амжалтатайгаар заһабарилна. Совхозой механизаторнууд Ф. Д. Мельников, А. Ф. Климов, Ж. Б. Убугунов, С. Б. Бадмаев болон бусад заһабарилгын хүдэлмэридэ шалгарна. Зураг дээрэ: ажалда зэ(гэһэн тракторнууд совхозой МТМ-гэй уграад соо. (Баруун гарһаа) механизаторнууд, А. Ф. Климов, Ф. Д. Мельников, И. Л. Черкасов, Н. К. Филиппов гэгшэд заһабарилгаһаа гараһан трактор үзэжэ байна.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

...гэжэл хүдэлхэ хэрэгтэй

...ханизаторнуудай
...үрилхэ, үрэһэ
...ээ һайнаар ашаг-
...анын совхоз (Хо-
...управлени) 1962
...гые хаһа соонь,
...дүүргэжэ, үндэр
...ка абаа һэн. Та-
...хубаарилгые эрид
...тэ ургамалнуудые
...һон ушар энэ ам-
...горитойгоор нүлөө

...алан, тус совхоз
...нер ороохо та-
...а түсэбтэй бай-
...урба дахин үлүү
...арба мянган
...үрэнһөө зээлеэр
...аа юм. Тии-
...н хамтадаа 44
...оһо гүрэнэй ам-
Тэрэшэлэн ерэхэ
...бардам хүрэхэ эр-
...ига хаажа абаһан,
...оһо тарянай
...үбэлжэжэ байна.

...омогорхон зо-
...н совхозой меха-
...таряашад долоон
...лдэ үшөөл баян
...баха гэһэн зорил-
...Энэ зорилго бэе-
...шина, техникынь
...гэ дүүргэхэ зэргэ-
...ойлгоһон эндэхи
...ерэхэ хабарай та-
...а хуряалгада эр-
...хилээд һэн. Нэн
...лдүүрилхэ, үрэһэ
...да хабаатай тех-
...а орохо болоһон
...абарилга хэхэ га-
...амар байхада сүм
...хадагалжа шада-

...4 ондоо газарта
...байдаг. Тэдэнэй
...ндо ошожо хара-
...леэрнь жэрыштэр
...байнууд, плугууд,
...иваторнууд, сено-
...н бусад зэмсэгүү-

...шина заһабарилга
...эмхитэйгээр ябуу-
...сад ажахынуудһаа
...ндэхи главна ин-
...уевич техникэеэ
...мхидхэлшэ, ажал
...р хүн юм, —гээд,
...н зүб лэ магтана.
...а, хадаа хүтэлбэ-
...илээд ехээр дул-
дыдаха байһаниинь мэдээжэ.

Үнгэрһэн жэлэй 4-дэхи кварталда 38 трактор капитальнаар заһабарилжа гаргаха байһан аад, тэрэнээ сүм дүүргээ, тракторай 36 плугай орондо 37-е, 38 сеялкын орондо 39-ые заһажа шадаһан, үшөө 4 комбайн, хэдэн сенокосилкануудые түсэбһөө гадуур бэлэн болгоһон байха юм. Тиигээдшье тарилгада ашаглагдаха бүхы техникэеэ мартын нэгэн болотор сүм заһабарилжа дүүргэхэ, һүүлээрнь дары үбһэ, таряа хуряалгын машина, зэмсэгүүдые заһажа захалха зорилго совхозой бүхы механизаторнууд урдаа хуули болгон табинхай гээшэ.

5-дахи, 6-дахи отделенинүүдэй трактор болон бусад зэмсэгүүд Загаһата тосхоной машина, трактор заһабарилдаг мастерскойдо капитальна заһабари гарана. Тус мастерскойе бэрхэ механик Саид Шамсуддинов даадаг. Эндэ тракторнуудые бригадно-узловой онол арга хэрэглэн заһабарилжа байдаг. Урданай тракторист Гыма Дамшаева, трактористнууд Даши Дориев, Аюша Натаев, Виктор Бадмацыренов болон бусад тус тус газартаа эрхим һайнаар ажалладаг, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлдэг нүхэд.

Түб МТМ-гэй тоһодолгын аппаратурануудые заһадаг узелда хүдэлдэг шадабаритай механизатор Гомбо Жигмитов хэһэн юумэеэ тон ханамжатайгаар, наринаар бүтээдэг, заһабарилагшадай дунда хододоо түрүү зэргэдэ ябана. Хүдөө ажахын элдэб машинануудые заһабарилдаг тус мастерскойн механизаторнууд Ким Агеев, Максим Федоров, Петр Родионов, Иннокентий Романенко баһал ажалай эрхим үрэ дүн харуулдаг байна.

Тэрэ ябахадаа совхозой главна инженер Дамба Жанаевтай нэгэдэхи отделениин Иннокентьевка тосхондо уулзаа һэмди.

—Энээхэн отделениин заһабарилагшад бэшэндээ хүрэжэ хүдэлнэгүй, графигһаа нэгэ бага гээдэнги байна. Ажалайшье заршам һүрхэй бэшэ. Тиимэ туладань Үйлэдбэриин управлениһээ ерэһэн главна агроном, инженерэй хабаадалгатайгаар ажал дээрэнь зүблөө хээд, дутуу дундануудынь элирхэйлжэ, ямар туһаламжа хэрэгтэйень сүм тодорхойлбобди. Үгэеэ лаб ойлголсоһон янзатайбди, —гэжэ совхозой главна инженер нүхэр Жанаев тиихэдэ хөөрөө бэлэй.

Заһабариһаа гараһан ямаршье техникэ хадаа совхозой болон управлениин ахалагша мэргэжэлтэдэй хабаадалгатайгаар шалгагдажа, тушаан абтадаг гуримтай. Иимэ ушар механизаторнуудые ажалдаа харюусалгатай болгоно, оролдосынь дээшэлүүлнэ бшуу.

Техникэ, зэр зэмсэг, заһабари шэнэ жэлэй гараһанһаа хойшо бүри эршэдээ гэжэ тэмдэглэмээр. Январиин үнгэрһэн 20 хоногой туршада 6 трактор, 18 плуг, 12 сеялкэ болон бусад элдэб түхэлэй машинанууд тарилгада бэлэн болонхой. Гадна 7 комбайн заһабарилагдаа. Иимэ дүн туйлаад байхадаа, совхозой механизаторнууд табигдаһан графигһаа һураггүй урдуур алхална.

—Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ трактор болон бусад техникые эртээр бэлэн болгохо, хэжэ байһан юумэеэ шанартайгаар бүтээхын хойноһоо совхозой парткомой зүгһөө яһала хиналта хэгдэнэ. Заһабариин ябаса тухай парткомой заседани дээрэ зүбшэн хэлсээ һэмди. Тиихэдэ механизаторнууд, узелнууд болон мастерскойнууд заһабарилгын эхилһэнһээ хойшо хоорондоо мүрысөө эмхидхэнхэй. Энэ мүрысөөнэй дүн 10 хоноод лэ согсологдожо байдаг, түрүүшүүл али болохо аргаар урмашуулагдадаг юм. 7 хоног соо хоёр дахин механизатор-заһабарилагшадай дунда политинформаци хэгдэдэг, ажал хүдэлмэриин ябаса тухай хөөрэлдөө үнгэргэжэ байдаг заншалтайбди. Эдэ мэтын хэмжээ ябуулганууд заһабарилгын хүдэлмэридэ урагшатай нүлөө үзүүлдэг байха, —гэжэ совхозой парткомой секретарь Ширап-Цынгэ Ганжурович Гармажапов механизаторнууд ягаад һайн амжалта туйланаб гэһэн асуудалые тодорхойлжо үгөө һэн.

РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдэй, мүн тэрэшэлэн нютагай Соведүүдэй һунгалтын хүндэлэлдэ дэлгэрһэн бүгэдэ ниитын социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсожо, Чисаанын совхозой механизаторнууд ажалайнгаа дэлисэ улам шангадхаха, заһабарилгын хүдэлмэри бүри эртүүр дүүргэхын түлөө эрмэлзэхэ бэзэ гэжэ найдагдана.

Гадна үйлэдбэриин управлени хадаа энэ ажахын механизаторнуудай жэшээтэ хэрэг үйлые согсолжо, бусад ажахынуудта нэбтэрүүлхэ уялгатай. Тэрэнэй үндэһөөр техникэ заһабарилга дээрэ гээгдэжэ ябаһан зарим колхоз, совхозуудые урагшань татаха хүсэтэ оньһон олдохо байгаа гэжэ һанагдана.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай тусхай корр.

Механизатор нэрээ бү мартаял

(Баргажанай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой комбайнер Санжа ЦЫРЕНОВТЭ үгэ үгтэнэ)

«Булад хүлэгүүд»—трактор, комбайнтай хуби заяагаа холбожо, механизатор мэргэжэлтэй болоһонһоо хойшо хори шахуу жэл таһалгаряагүй хүдэлэгдэжэ байна. Энэ үе соо «талын корабль»—комбайн машинаар нилээд ехэ алтан шаргал таряан хадагдаа, хуряагдаа юм ааб даа.

Бидэндэ даалгагдажа үгтэһэн үнэтэ машина, техникые али зэргэ зүбөөр, шадамараар ашаглажа, механизатор гэһэн үндэр нэрэ солодоо хэр хүрэхөөр хүдэлнэ гээшэбибди гэжэ хэдэн үгэ мүнөө хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Колхоз, совхозуудтамнай элдэб түхэлэй оньһон хүсэтэ трактор, машинанууд яһала олон болонхой. Жэшээнь, манайшье колхозые абаад үзэхэдэ, ажахыдамнай 24 трактор, 12 комбайн, 20 гаран автомашина болон бусад оньһото зэмсэг, түхеэрэлгэнүүд бии. Эдэ бүхы машина, техникые ханалгатай һайнаар шудалжа, эзэн ёһоор ашаглаад, хаһа сагтань заһабарилаад байгаа һаа, энэмнай ямаршье ажалые бүтээхэ айхабтар ехэ хүсэн бшуу.

Би урдань трактор, машинын бии болоогүй байхада, муу морин модон анзаһан хоёроор газар онгилоод яһала үзэһэн хүм. Бэрхэтэйл бэлэй. Хара хүлһөөрөө нюураа угаажа ябаад, гар хүлэйнгөө холотор лэ хоёр наранай хоорондо талхихаш, газаршье хорохо бэшэ. Харин мүнөө

С. Э. Цыренов.

оньһон хүсэтэ «булад хүлэг» трактор, комбайнай жолоо барижархёод, газар хахалжа, таряа хуряажа ябахада али тухай бэедэ амар, хабатай һайхан гээшэб! Одоол тиихэдээ баян дэлгэр газар дайдынгаа хэшэг бэлэгые дүүрэн хуряажа абаха ёһотойл эзэниинь болоһоноо мэдэхэш.

Эгээл тиимэһээ гартамнай барюулһан гайхамшаг хүсэтэ машина, техникэдээ үнэн зүрхэнһөө дурлажа, гамтай наринаар абажа ябаха, шадамараар ашаглаха гээшэ механизатор бүхэнэй нангин уялга болоно ха юм.

Тиигэншьегүй аргагүй. Урдань таряашад, малшадшье гол унаа — хүдэлмэриингөө һайн морие бүхы шадалаараа бөөмэйлжэ, тэжээлэй һайниие эдюулээд лэ үбэл, зунгүй монгосор тарган байлгадаг, ехэ гамтайгаар унадаг байгаа бшуу.

Теэд бидэ, механизаторнууд юундэ гол шухала унаа—трактор, комбайнуудаа тиигэжэ нюдэнэйнгөө сэсэгы мэтээр, нарин нягтаар абажа ябанагүйбибди?

Хаража ябахада колхоздо, илангаяа ургаса хуряалгын һүүлдэ комбайн, жатка, косилка гэхэ мэтэһээ эхилээд, элдэб машина, зэмсэгүүдээ дайралдаһан газартаа хаяжархиха, хаһа сагтань ёһоор заһабарилхагүй тон лэ эзэн буса зан гаргагдадаг байна. Тэдэниие намар, хуряалгын дүүрэмсээр заһабарилдаг болохо шанга гурим тогтоохо саг ерээ. Энэмнай алишье талаараа таатай байха. Нэгэдэхеэр, хүн бүхэн өөрынгөө абажа ябаһан машинын ямар деталь, частиин эбдэрһэн, элэһэн, муудаһаниие мэдэжэ байгаад, халуун дээрэнь заһаха, һэльбэхэ ха юм. Харин хожом болоходо тэрэнь мартагдаха, машинаяа хуу задалжа, эбдэрһэн, элһэнииень бэдэрхэ баатай болохол. Хоёрдохёор, хуряалгын машина, зэмсэгые зундаа заһабарилхадаа ехэ үнэтэй сагаа дэмы гээнэбди. Бодоодшье үзыт. Үбһэ тэжээл бэлэдхэлгын шанга хүдэлмэриин үедэ олонхи комбайнернууд машинаяа заһаабди гэжэ 2-3 һара соо тэрэнэйнгээ һүүдэртэ халуун наранһаа хоргодожо хэбтэдэг бэшэ аал? Гадна мэргэжэлтэй бэрхэ комбайнернуудай дутадаг дээрэһээ хуряалгын үедэ эндэ тэндэһээ элдэб хүнүүдые суглуулжа табина. Тэдэнь өөрынгөө олзын хойноһоо ябажа, комбайн өөһэдөө заһаха бэшэ хадаа, хайра гамгүй наншажа, сагһаань урид эбдээд хаяжархидаг. Эдэ бүгэдэһөө болжо, хүсэ ехэтэ машина, техникэмнай муугаар, ашаа үрэ багатайгаар хүдэлгэгдэнэ, ажал хүдэлмэриин бүтээсэшье ахир байна гээшэ.

Би өөрөө колхоздоо «С-6» түхэлэй нэгэл комбайнаар зургаадахи жэлээ хүдэлжэ гарааб. Үнгэрэгшэ жэлэй ургаса хуряалгын үедэ тэрэ комбайнаараа гансааран 774 гектар таряа хадаа һэм. Тиихэдэ урзанда 600 таран га, тэрэнэй урда жэлнүүдтэшье 700—900 гектар хүрэтэр таряа хадаһан, хуряаһан, нилээд ехэ ороохо сохижо абаһан байнаб. Мүнөөшье комбайнмни һайн зандаа, бага зэргэ заһабарилаад, үшөө 2-3 намар дүүрэн хүдэлхөөр.

Игэжэ би өөрыгөө үлүүсэ һайрхажашье хэлэнэ бэшэб. Гансал олон жэлдэ абажа ябаһан машинынгаа «абари зан» һайн мэдэхэ болоод, тэрэнэйнгээ хаананьн, ямар юумын элэһэн, муудаһаниие саг дары хаража, жэншэд гүүлэнгүй заһаад, хэрэгтэй соонь һайнаар тоһодоод, нарин нягтаар абажа ябахадал, тэрэмнай эзэнэйнгээ оролдолгые бодотоор харюулна бшуу.

Оньһон хүсэтэ машина, техникэеэ арбан хургандаал шудалһан эрхим механизаторнууд манайшье колхоздо бии. Жэшээнь, тракторист Гомбо Ухинович Раднаев «ДТ-54» тракгораар жэл бүри 1900—2000 га хүрэтэр зөөлэн хахалалга хэжэ, нилээд ехэ мүнгэнэй тоһо, түлишэ, заһабарилгын хэрэгсэл алмана.

Иимэ түрүүшүүлһээ бултадаа жэшээ абажа, газар дайда, техникынгээ ёһотойл эзэд байһанаа харуулан, һайн һайхан һэшхэлээрээ, механизатор нэрэ зэргэеэ хүндэлжэ, дээрэ үргэн ябаял гэжэ уряалха байнаб.

М. НАМЖИЛОВ
бэшэжэ абаба.

Республикын колхоз, совхозуудта трактёрнуудай заһабарилагдажа байһан тухай

1963 оной январиин 20-ной мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Үйлэдбэриин управленинүүд, районууд	Бүхыдөө заһабарилагдаһаниинь
Баргажанай	44
Зэдын	44
Кабанскын	38
Хяагтын	45
Мухар-Шэбэрэй	45
Түнхэнэй	59
Улаан-Үдын	48
Хориин	44

...ндо ороһон эхэ малай ...о зүбөөр бүридхэхэ

Кабанскын колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин управлениин хүтэлбэрилэгшэдэй анхаралда

...үргэлтэ тухай
...е худалаар нэ-
...эй түлөө, тоо-
...доогоорше ха-
...түлөө харюу-
...уулха тухай»
...овно Соведэй
...961 оной май
...араһанһаа хой-
...и саг үнгэрөө-

...гэлтын тоо мэ-
... нэмээжэ үгэ-
... хэрэг ондоо-
...айруулһан яба-
...рад зониие зо-
... гэмтэ хэрэг
...о, хуулиин ха-
...баадуулагдаха,
...һотой гэжэ тус
...энэ. Кабанскын
...правлениин за-
...дай хүтэлбэри-
...лтэд энээн ту-
...этэй.

...«сагаан алтан»
... нооһо элбэ-
... һүрэгые үс-
...далда ямараар
... хаража үзэе.
Прибайкалиин
...уудта хонидые
... үдхэжэ, олзо
...бари болгохо
... бии. Хонидойн-
... олошоруулха
...рөлдэдэг, ехэ
...г аад, үнэндөө
...үгжөөхэ, ашаг
...о тушаа бодо-
...даггүй байна.
...удай хүтэлбэ-
...эжэлтэд хо-
...олошоруулха ту-
...долго гаргаа-
... анхарал та-
бяагүйгөө далдалхын тула мэдээ, тоосоогоошье «нюдэ балай» бэшээд үгэжэрхинэ ха юм. Тусхайлан хэлэбэл, Кабанскын, Прибайкалиин ажахынууд бүхы эхэ хонидоймнай 85—100 процент ороондо оруулагдаа гэһэн мэдээнүүдые жэл бүри дээшэнь хүргэдэг. Харин үнэндөө тэдэнэйнь оройдоол гурбанай нэгэ хуби үрэжүүлэгдэһэн байдаг.

Теэд тэдэнһээ түл хэр абтана гээшэб?

Жэшээнь, Кабанскын, Байгалай, Шергинэй совхозууд нёдондо зуун эхэ хонин бүриһөө дунда зэргээр миил 60 хурьга абаа һэн. Тиихэдэ «Заветы Ильича», «Прибайкалец» колхозуудта зуун эхэ хонин бүриһөө 46—58 хурьган түлжүүлэгдээ.

Энээн дээрэһээ харахада, ороондо оруулагдаа, үрэжүүлэгдээ гэжэ мэдээндэ ороһон бүхы эхэ хонидойнь аяар 50 гаран процент һубайршаһан болоно бшуу. Тэрэ мүртөө зарим ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд үрэжүүлгынгээ хүдэлмэриие ехээр унжагайруулаад, гэдэргэ таталдагшадай тоодо орохогүйн тула тэрэнэйнгээ тоосоое мэдээсэхэдээ, тэндээ олохон тоо нэмэжэрхиһэн байгаа ха. Үнгэржэ ерэхэдээ харюусалга, һэшхэлээ мартаһан заримашуул нарай хурьгадаа олоор гарзалуулжархёод, тэрэнээ нюухын тула нилээд олон түл бүридхэлдэ оруулангүй, дараад байдаг зантай. Иимэрхүү баримтанууд Байгалай, Кабанскын совхозуудай нэгэдэхи отделенинүүдтэ элирһэн байна.

Тэрэшэлэн үнеэдэй үрэжүүлэгдэсэ, абтаһан тугалай тоо бүридхэлые худхуулжа, буруугаар харуулдаг хуули буса баримтануудшье бии.

Доро толилогдоһон таблица харахадаа, эндэ хэлэгдээшын зүйтэй байһаниие яһала ойлгохоор аабза гэжэ һанагдана.

Колхоз, совхозууд	Нёдондо жэлэй түрүүшын хахадта үнеэдэй үрэжүүлэгдэһэниинь	Үнеэдһээ тугалнуудай бүхыдөө абтаһаниинь	Үнеэдэй һубайрһаниинь ироцентээр
Оймороӣ	328	123	62,5
Шергинэй	508	203	60,8
Байгалай	236	241	—
Кабанскын	457	161	62,4
«Заветы Ильича»	204	88	59,4
«Прибайкалец»	223	72	67,7
«Путь к коммунизму»	157	84	45,8

Үйлэдбэриин управлениин ажахынуудһаа ороондо оруулагдаһан бүхы үнеэдэйнь 65,6 процент һубайршаһан, үгышье һаа тугал хаяһан гү, али тэрэнь гарзалһан байна ха юм. Үрэжүүлгын үрэ дүн харахада, энэ хүдэлмэри муу бэшээр эмхидхэгдээ гэжэ һанахаар аад, һүүлэй һүүлдэ хэдэхэн һарын үнгэрһэн хойно тэрэнь хооһон тоо байшана. Энээнһээ боложо, ажахынууд хэды ехэ гарзада ороо гээшэб?

Иимэ тулюур туйган ябадалай дахин дабтагдахагүйн тула колхоз, совхоз бүхэндэ искусственна үрэжүүлгын пункт һайнаар эмхидхээд, тэндэ үнэн сэхэ, энэ ажалда дуратай, һайнаар хүдэлхэ хүнүүдые томилхо хэрэгтэй. Зарим газарта үнеэдые үрэжүүлхэ хүдэлмэриие ехэнхидээ фермын бүридхэлшэд гү, али юрын малшадта даалгажархидаг. Нарай малай тоое һайнаар, нарин нягтаар бүридхэхэ, тэдэниие хаһа саг соонь шэгнэхэ, тусхай дэбтэртэ бэшэхэ гурим сахидаг болохын түлөө шангаар тэмсэхэ саг ерээ. Үрэжүүлгын пунктнуудые типовой һайн байратай болгожо, үрэһөөр дүүрэн хангаха шухала.

Тэрэшэлэн зоно дотороо искусственна үрэжүүлгын тусхай станци бии болгохо тушаа хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд һаналаа табиха бэзэ гэжэ хүлеэмээр. Мүн эхэ хонид, үнеэдые түргэн ототой болгохын тула эмээр тариха, малай һая хээлитэй болоһониие уридшалан үзэжэ мэдэхэ түрүү онол аргануудые үргэнөөр хэрэглэдэг болохо шухала.

Тиигэжэ дутуу дундануудаа дары түргэн усадхаад, адууһа малайнгаа тоо толгой эрид олошоруулха арга боломжо Кабанскын үйлэдбэриин управлениин ажахы бүхэндэ бии.

Н. Безденежных,
Кабанскын үйлэдбэриин управлениин дэргэдэхи гүрэнэй статистикын инспектурын зоотехник-экономист.

Ажалай эршэ шангадана

Долоон жэлэй түсэбые уридшалан дүүргэхэ мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан шэл шанагшад ажалай шэнэ амжалта туйлаба. Улаан-Үдын шэлэй оньһожоруулагдаһан заводой хүдэлмэришэд январиин хорин хоногой даабариие 103 процент дүүргээд, эдэ үдэрнүүдтэ бүри оролдосотой һайнаар ажаллана.

Заводой цех, халаанууд хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ мастер Тамара Ивановна Титова, машинист Александр Филиппович Подойницын, шэл шанагша Павел Никитович Корнеев гэгшэдэй халаан түрүүлжэ гараа. Тус халаанай хүдэлмэришэд январь һарын хоёр арбан хоногой даабариие 106 процент дүүргэһэн юм. Социалис мүрысөөндэ түрүүлжэ ябаһан энэ халаанай хүдэлмэришэд РСФСР-эй болон Буряадай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын үдэрые ажалай амжалтаар угтаха гэжэ шиидээд, бүри эршэмтэй шангаар тэмсэжэ, халаанайнгаа даабари 110 процент хүргэдэг болоо.

Түрүү халаанай жэшээгээр заводой бусад цех, халаанай хүдэлмэришэд Россин Федерациин, республикын Верховно Соведүүдтэ һунгаха һунгалтын үдэрэй хүндэлэлдэ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ оролсожо, дээшэлүүлэгдэһэн шэнэ уялга абанад. Нүхэр Ф. С. Бажина гэгшын даадаг шэл отолжо ябталдаг цехэйхид һайн үрэ дүн туйлаа. Тэдэнэр долоон жэлэй түрүүшын хорин хоногой түсэбые болзорһоонь урид дүүргээд, даабариһаа гадуур 23 вагон эрхим шанартай шэл Эхэ оронойнгоо шэнэ барилгануудта эльгээжэ шадаһан байна. Мүн бутылка хэдэг цехэйхид эршэмтэй ажалаараа суурхана. Январь һарынгаа даабариие хорин хоног соо 80 процент хүргэһэн тус цехэйхид (начальнигынь нүхэр А. П. Птицын) түрүүшын кварталай түсэбые болзорһоонь холо урид дүүргэжэ, һунгалтын үдэртэ шэнэ бэлэг барихаар оролдожо байнхай.

Һунгалтын үдэрэй ажалай вахтада жагсаха зуураа, социалис мүрысөөндэ шэнэ амжалта туйлаха байһанаа тэдэнэр мэдүүлнэ.

К. Исаков.

Түрэл орон дотороймнай

ХАБАРАЙ ТАРИЛГА ЭХИЛЭЭ

КУРГАН-ТЮБЕ. (Таджигай ССР). (ТАСС-ай корр.). Таджикистанай урда зүгтэ орооһото культурануудай хабарай тарилга эхилбэ. Нютагай селекциин—«Сурхак» болон «Юбилейная» гэжэ үндэр ургаса үгэдэг сортын хатуу шэниисын үрэһөөр тарилга хэгдэнэ. Шэнэ, боро газарнуудые хахалһанай ашаар тарялангай талмай, нёдондонойхидоо орходоо бүри ехэ болгогдоно.

Үндэр хадын тарилгашадай дунда Одессын түргэшүүлые дагагшад олошоржо байна. Куйбышевска үйлэдбэриин управлениин «Правда» колхоздо трактористнууд Хамро Хайдаров ба Абдулхак Махкамов гэгшэд ехэ амжалта туйлана. Хоёр сеялкэһээ бүридэһэн тэдэнэй агрегадууд үдэр бүри 40 гаран гектар тарилга хэнэ. Урда Таджикистанай бусад олонхи ажахынуудта механизаторнууд машинануудаа түргэн ябуулан тарилга хэжэ байна.

ТОМО ГЭГШЫН ШЭНЭ ДОМНО АШАГЛАЛГАДА ОРУУЛАГДАБА

ЖДАНОВ. (ТАСС-ай корр.). Ильичэй нэрэмжэтэ Ждановска металлургическа заводой ВЛКСМ-эй XIV съездын нэрэмжэтэ Донбасста эгээл томо доменно пеэшэн носоогдобо. Үнгэрэгшэ жэлэй апрельдэ комсомолой съездын нээгдэхэ үдэр тэрэнэй һуурида түрүүшын бетон адхагдаһан байгаа юм. Мүнөө тэндэ манай орон дотор томо гэгшын агрегат бэлэн болошоод байна.

Ждановай барилгашад болон монтажнигууд хабсаргадаг түмэр бетон блогуудые, томо металлическа конструкцинуудые үргэнөөр хэрэглэжэ, индустриальна арга методээр энэ домные бариһан юм. Тус пеэшэнэй шэнэ техникээр зэбсэгжүүлэгдэһэнэй, үндэр бүтээсэтэй машинанууд болон механизмуудай ашаар металлургнууд гарайнгаа хүсөөр ажаллахаяа болинхой.

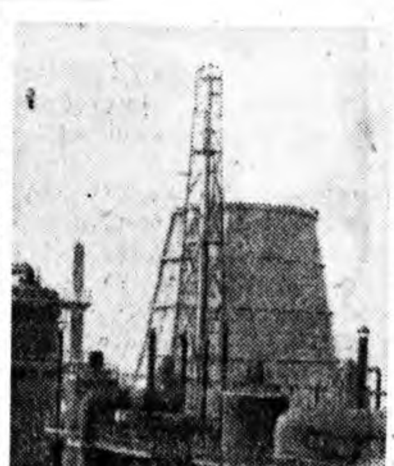
Долоон жэлэй табадахи жэлдэ баһа нэгэ томо доменно пеэшэн, хүйтэн прокадай цех, конверторно цех, трубануудые шэрэдэг стануудые, мүн үйлэдбэриин бусад шэнэ хүсэнүүдые ашаглалгада оруулхабди гэжэ Ильичэй нэрэмжэтэ заводой барилгашад болон металлургнууд комсомольско домные ашаглалгада оруулһантай дашарамдуулан болоһон митинг дээрэ мэдүүлбэд.

Тус митингдэ хабаадагшад КПСС-эй Центральна Комитедтэ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ, Н. С. Хрущевто, мүн Украинын КП-гэй ЦК-гай болон УССР-эй правительствада элидхэһэн бэшэг нэгэн дуугаар баталан абаба.

КАПРОНООР НЭХЭГДЭҺЭН ХУБСАҺАН

КИЕВ. (ТАСС-ай корр.). «Оренбургын пулаад далан соорхойшье һаа дулаасуулдаг» гэжэ арадай аман үгэ бии юм. Капроноор нэхэгдэһэн — свитернүүд, үхибүүдэй костюмууд тушаа игэжэ хэлэхэдэ алдуу болохогүй. Харахадашье, баряадшье үзэхэдэ нооһоор нэхэгдэһэн хубсаһануудһаа илгаруулашагүй аад, үлүү һайн шанартай гэбэл: шэгнүүрэйнгээ талаар хүнгэн, һайнаар угаагдадаг, хүйтэ нойтонһоо айдаггүй, 20—40 дахин бүхэ юм.

Эдэ юумэнүүдые оёһон гайхамшагта материал хадаа бүдүүн утаһан гэжэ нэрэтэй. Мүнөө бии байһан нэхэлгын түхеэрэлгэнүүдэй гаргадаг юрын капроново утаһые тусхай прибороор халаан болбосоруулдаг. Халуун агаар тэдэ утаһануудые бамбагар болгодог гү, али мушхаралдуулдаг, тиигэжэ бүдүүнүүд болодог байна. Искусственна болон синтетическэ утаһа гаргаха талаар хүдэлмэрилдэг Украинын научна шэнжэлэлгын институдай бүдүүн утаһанай лаборатори эдэ приборнуудые болон иимэ утаһа гаргаха технологи (арга) зохёогоо юм. Энэ институдай научна хүдэлмэрилэгшэд Киевэй № 2-дохи туршалгын-техническэ ба трикотажна фабрикын, мүн Житомирой оймһоной фабрикын коллективүүдтэ бүдүүн капрон утаһаар оёгдоһон юумэнүүдые олоор гаргаха үйлэдбэри ашаглалгадань туһалһан байна. Иимэ утаһа хэрэглэхэдэ, капрон гаргашалга 30—40 процентээр бага болоно, гаргагдаһан юумэнүүдэйнь өөрынь үнэ сэн хямдарна. Үнэ сэнгэй талаар мүн тиимэ нооһон эдүүдтэ орходоо хоёр дахин үнэгүй болоно.

СТАВРОПОЛЬСКО ХИЗААР. **Невинномыска азотнотукова заводой нэгэдэхи ээлжээнэй агрегадууд бүхы хүсөөрөө хүдэлжэ эхилээ.**

Хойто Кавказдахи ехэ химиин түрүүшын агрегат оронойнгоо хүдөө ажахыда байгаалиин газһаа абтаһан хэдэн зуун тонно минеральна үтэгжүүлгэ эльгээжэ үдэр бүри байдаг болоо. Зураг дээрэ: азотнотукова заводой 1-дэхи ээлжээнэй синтезэй дата̄һаг.

ТАСС-ай фотохронико.

Роман **КАРМЕН**, *Ленинэй шангай лауреат*.

Дүлэ соробхилһон олтирог

(Кинооператорай тэмдэглэлнүүдһээ)

УШАРТАРАА БАЯРТАЙ, ФИДЕЛЬ!

Нэгэ угаа ута хүдэлмэриин бүтээсэтэй үдэрэй һүүлээр, үдэшэлэн, Сан Францискын гостиницын веранда дээрэ сугларaад, налайлдажа һуубабди. Ханхал һайхан Гавана сигара бааюулжа, мүльһэн хүйтэн пивэ сэнтэһэн стаканһаа һорожо һууха зуураа, тэндэхи элдэб үнгын эрбэйхэйнүүдэй ниидэлгэ шэртэн харанабди. Хаанаһаашьеб дуунай аялга аалихан соностоно. Баглагар үндэр пальманууд дээгүүр шаб шара һара малайһаар гаража ерэбэ. Тиин байтар гэнтэ газаамнай автомобилиин нюдэ һаргаама гэрэл сасаржа, мотоорой абяан соностоод, манай һууһан верандын хажууда хэдэн машина ерэжэ тогтошобо. Тиихэ зуура дуулан гэһэймнай, танил абяан гараад, уданшьегүй веранда дээрэмнай хүн зон хөөрсэгнэшэбэ: ябуул дундаа ээм дээрэһээ автомадаа абажа, Фидель Кастро шууяатай дуутайгаар богоһыемнай алхаба.

— Таанарые эндэ гэжэ дуулаад ерэбэб,— гээд бүдүүн хоолойгоор дуугарна.—Арсахагүй байгаа һаатнай, хамта үдэшын хоол бариял гэхэ байнаб? Таанадаар хамта хоножошье магадгүйб.

Таряашан айлай соморхон эдеэн урдамнай табигдаба. Шарагдаһан монсогор монсогор мяхан хара фасольтойгоор, Кубын хатуу кофе барижа һуухадаа, бидэндэ ехэл хүхюутэй һайн байба. Тиихэ зуураа тэрэ томо һахалтай хүнэй эсэшэ сусашагүй байһые гайхалсаа бэлэйбди. Урда һунинь нюдэеэшье анингүй, Ориенте хизаараар автомобиль дээрэ үни удаан аяншалһан байгаа юм. Хүдөөгэй кооперативууд тухай, уулзажа хөөрэлдэһэн хүнүүд тухайгаа ехэл һонин ушарнуудые Фидель бидэндэ дуулгаа һэн. Эндэ, Ориентедэ байдаг Гуантанамо гэжэ Америкын бааза тухай хэлээд абаба. Тиигэжэ һуутараа, «Гранма» онгосоһоо бууһан тухайгаа дурдаад, гэнтэ абяагүй болошоо һэн. Гэнтэ һанаа абаһан мэтэ болоод, шанаагаа тулажа, дайшалхы ябуулгануудайнгаа тухай һонирхолтой гоё хөөрөөгөө эхилээ бэлэй...

Тэрэ хөөрөөниинь хоёр час шахуу үргэлжэлөө һэн. Халашоод хөөрэжэ һууһан Фидель, тэрэнэй уршалаатаһан сохо, хёрхо нюдэн мүнөөшье хүрэтэр нюдэндэмни байна, хэзээшье мартагдахагүй. Тэрэнэй аалихан, бүдүүн, ойлгосотой тодо дуун мүнөөшье хүрэтэр шэхэндэмни байна, хэзээшье мартагдахагүй. Фидель манда хамагаа хуу хөөрөө һэн. Мексикэдэ байхадаа, буу зэбсэг бэлэдхэжэ эхилһэн тухайгаа, 82 хүнһөө бүридэһэн бүлэг отряд байгуулһанаа, хамаг хэрэгыень шууд хосороон алдаһан урбатша дайсаниие үгы хэһэнээ хэлэбэ. Тиигэд, галаа унтарааһан «Гранма» онгосын һэмээхэнээр Мексикын портһоо гараһан тухай, гадаада далай дээрэ долоон сүүдхэ соо айхабтар хүсэтэй долгин шуурганда сохюулһан тухайгаа хэлэбэ. Кубын газар дээрэ буухадаа али тухай ехээр зобоһоноо, намаг шабар оймоһоноо, мэдэгдэжэ мүрдүүлһэнээ хэлэбэ. Эдэ бүгэдыень нэгэшье үгэ унагаангүйгөөр, манай Виктор Котов магнитофон дээрэ буулгажа абаһан юм.

Фидель үгынгөө дүүрэхэдэ, гэнтэ нойрһоо һэришэһэн шэнги болобо.

— Ушарынь иимэл даа. Иигэжэл эхилһэн уладбди. Хашараагаагүй бэзэб? — гээд энеэбхилбэ.

Үглөөгүүрынь машинадаа һуугаад лэ баһал гүйлгэшэбэ. Бидэнэршье хойноһоонь гээгдэхэгүй гэжэ табишабабди. Тэрэ үдэр ябаагүй газарнай үгы һэн! Фидель ябад гээд лэ таряалан дээгүүр, фермэнүүд дээгүүр машинаяа зогсоолтохо юм, тиихэ-

ГАВАНА. **Авторайнь** фото.

дэнь таряашад гүйлдэжэ ерээд, олоороо сугларан, сэдьхэлэй хөөрэлдөө дэлгэхэ юм. Мүн тиигэжэ барилгашадаар, загаһашадаар забда залигүй хөөрэлдэжэл ябаба. Тэрэ хүнэй ябаһан лэ газарта:

— Фидель! Фидель!.. — гэлдэһэн абяанууд таһалгаряагүй гаража байгша һэн.

Удаань бидэниие абажа, самолёдто мордобо. Хоёр час шахуу доохонуур ниидэхэ зуураа, тэндэ нэбшыһэн «Гранма» гэжэ шэнээр эмхидхэгдэһэн ехэхэн ажахын газар уһые тон анхаралтайгаар хаража ябаба.

— Хэды хоногһоо эндэ 40 совет трактор ерэхээ байна. Энэ ушарые эрхэ бэшэ буулгаарайгтыл даа,— гэжэ ехэ захиба:

Самолёднай ниидэжэл ябана. Наранай арюунда орохо дүтэлөөд байхада, Фидель «Гранмаһаа» бууһан газар тээшээ яаран ябана гэжэ ойлгобобди.

Тиихэ сагта дайсанай һомон доогуур, гарташагүй намаг хүхэлүүр соогуур зоригто 82 хүнэй гараһан газараар мүнөө нариихан зүргэ табигданхай. Тэндэ ерэмсээрээ, бидэнэр барандаа жэлсэһэн мэтээр, Фиделиие гансаарайень үлөөбэбди. Гансаараа үлэһэн Фидель тэрэ замаараа аалихан ябажа, далайн бүлеэхэн һалхинда бодолгото болоһон толгойгоо үһэрин табижа, алад саашаа шэртэнэ. Эгээл тэндэнь мүнөө үльгэр туужада ороһон бишыхан онгосо үглөөнэй үүрээр ерэжэ тогтоо бэлэй...

Мүнөө тэрэ нариихан зүргые арад зон «Эрхэ сүлөөгэй харгы» гэжэ нэрлэдэг болоо. Тэрээниие нь мүнхэжэрүүлэн, бидэнэр тэрэ зүргөөр алхалан ябаһан Фидель Кастрые буулгажа абаа һэмди.

Тиигэжэ бидэнэр Куба орондо гурбан һара хахад айлшалаа бэлэйбди. Тиихэдээ хорин таба мянган метр пленко буулгаа һэмди. Удаань тэрэнээ дахин асаржа харуулаад, халуун баясхаланда хүртэһэн баяртайбди.

МАДРИД — ГАВАНА

Майн нэгэнэй үдэр Гавана дээрэ тон сэлмэг, хүхэ сэнхир тэнгэриинь үндэршье гээшэнь ухаангүй. Хосе Мартиин талмай дээрэ хэдэн зуугаад мянган хүнүүд байба. Зол жаргалаар дүүрэн тэдэ зоной толгой дээгүүр: «Латиин Америкэдэ түрүүшын хубисхал бологшо манай социалис хубисхал мандаха болтогой!» гэһэн уряанууд налбана. Трибунын урдуур баяр жабхаланта олон мянган хүнүүдэй жагсаалнууд гараба, Плайя—Хирон дээрэ ээрхэг түримхэйнэрые бута сохиһон Арадай милициин дүрбэн зуун юһэдэхи батальоной баатарлиг сэрэгшэдые бүхы талмай альга ташан үдэшэбэ. Танкнууд, артиллери хүүен нэрьен үнгэрбэ. Мүн Ориенте хизаарһаа ерэһэн омог баясхаланта үхибүүд олон түмэнэй энхэрэл доро алхалалдан гарана. Тэдэнэй дунда үнөөхи манай хуушанай танил хүбүүхэн Буэновентура! Нүрөөтэй нюуртай һайхан хүбүүмнай! Манай фильмын гол герой болоһон тэрэ хүбүүнтэй иигэжэ дахин уулзабабди. Тэрэ хүбүүн трибунын хажуугаар гарахадаа, наранда һарган, гараа һарабшална. Тиигээгүй һаа, Фиделиие харахагүйб гэжэ мэдэһэн байгаа. Теэд Фидель, манай фильмые хараһанайнгаа һүүлээр, гостиницадань зорюута ошожо, тэрэ хүбүүнтэй танилсаһан, хөөрэлдэһэн байна...

Тиигэжэ байтарнай, талмай дээрэ гэнтэ «Интернационалай» хүсэн гүгэлдэр аялга нэрьен гаража, улам улам шангадаһаар, огторгой өөдэ зэдэлшэбэ. Хэдэн мянгаад, хэдэн зуу, мянгаад хүнүүд дэлхэйн революционно гимные дэмжэн абажа гаталба. Бүхы Гавана, бүхы Куба дуулана. Трибуна дээрэ байһан республиканска Испаниин ветеранууд, Гватемала ба Чилиин, Итали ба Бразилиин, Советскэ Союз ба Конгын, Хитад ба Вьетнамай түлөөлэгшэд «Интернационалые» дуулалдана. Тус бүри өөһэд өөһэдынгөө хэлэнүүд дээрэ дуулалдажа байгаа һэн. Иигэжэ Куба дээрэ дуулалдаһан «Интернационалай» жабхаланта аялга Америкын Холбоото Штадуудһаа тон ойрохон зэдэлэн гарана.

Хүнэй нюдэнһөө гараһан нюлмасан элдэбын байдаг. Би эндэ баярай нюлмаса хараа һэм. Наранай гэрэлдэ умбан байһан тэрэ талмай дээрэ Кубын Арадай милициин формо үмдэһэн, нидхэ дээрээ шархатай нэгэ хүнэй бархиржа байхые хараа һэм. Тэрэ хүниие би үнинэй таниха байгааб. Коммунис Табадахи полкын солдат—Мадрид, Гвадаррама ба Эбрын герой тэрэ хүн—мүнөө Куба дээрэ нангин тэмсэлээ үргэлжэлүүлһээр байна. Өөрынгөө түрэл Кастилиин түлөө эндэ тэмсэжэ байнаб гэжэ тэрэ мэдэнэ. Мэнэ һаяхан тэрэ хүн Плайя-Хирон дээрэ ээрхэг түримхэйнэрые бута сохилсоһон юм. Харин мүнөө, энэ трибуна дээрэ байхадаа, агуу илалтада этигэжэ байһан зуугаад мянган хүнүүдээр хамта «Интернационал» дуулалдан байхадаа, тэрэ хүнэй арюун сэлмэг нюдэнһөө баярай нюлмасан гаража байһаниинь гайхалгүй. (

Ц. Галсанов оршуулба.

*) Түгэсхэл. Эхиниинь манай газетын январиин 20-ной, 23-най номернуудта.

Арадай милициин сэрэгшэд—буунуудые абажа байна. **Авторайнь** фото.

БУРЯАД ҮНЭН
4-дэхи нюур
1963 оной январиин 24.

Үнгэрһэн арбаад хоногто...

Январь һарын үнгэрһэн хоёрдохи арбаад хоногто республика доторнай үүлэгүй, хүйтэн үдэрнүүд болоо. Дунда зэргээр сүүдхэдээ 24—27 градус хүйтэн болоһон байна. Илангаяа эгээл хүйтэн Баргажанда үзэгдөө. Эндэ дунда зэргээр 30—33 градус хүйтэн болоо. Тиихэдэ Байгал далайн зүүн эрьедэ—Горячинскда эгээл дулаан үдэрнүүд үзэгдөө. Арбаад хоногой һүүлшын үдэрнүүдтэ хүйтэн бүри шангаржа, Хамнигадай, Петропавловкада—40, Улаан-Удэ, Тарбагатайда, Хүрбэ, Могойтодо—41—42, Охин Булагта 44 градус хүрэһэн байна.

Тэрэшэлэн үнгэрһэн арбаад хоногой туршада бага зэргэ саһан ороһон байха. Ороһон саһанай гүнзэгые хэмжэжэ үзэхэдэ, дунда зэргээр Тарбагатайда 23, Мухар-Шэбэртэ 25, Улаан-Үдэдэ 27 сантиметр болоо. Баргажанда 42 сантиметр хүрэтэр саһан ороһон байна. Үнгэрэгшэ жэлнүүдэйхитэй сасуулхада энэ үбэл ороһон саһан хэзээ хэзээнэйхиһээ ехэ. Жэшээнь, Улаан-Үдэдэ 12 сантиметр саһан үлүү ороһон байха юм. Тиихэдэ ямаршье жэлдэ саһа багатай үнгэрдэг Сэлэнгын тала дайда, аяар 11 сантиметр хүрэтэр саһаар хушагдаа.

Сэлэнгэ мүрэнэй мүльһэн үнгэрһэн үе соо 80—92 сантиметр болотороо хүрөө.

И. Котов.

„ЮУМЫЕ БУЛТЫНЬ МЭДЫ...

Уран зохёол уншалга болон хатар наадаар, уран зураг ба фото-буулгабаряар, орёо оньһото тоо бодолгоор гү, али гартаа дүйтэй үхибүүдэй хэһэн элдэб модельнүүдэй конкурснууд манай һургуулинуудта хирэ хирэ болоод лэ үнгэргэгдэдэг болонхой.

«Юумые бултынь мэдыш» гэһэн энэ наадые Москвагай 315-дахи һургуули Ф. Э. Дзержинскиин нэрэмжэтэ коммунаһаа халан абаа һэн.

Нээрээшье энэ конкурсдо үхибүүд олоороо хабаададаг, бүхы шадалаараа оролсон, эгээл һүбэлгэн хурса заримашуулынь илажа гарадаг бшуу.

Бидэ багшанар һургуулиингаа үхибүүдтэ 42 асуудал дурадхаа бэлэйбди. Конкурсмнай һара хахад үргэлжэлжэ, һурагшад элдэб олон ном, журнал болон газетэнүүдые ирахаһаа гадна, аха нүхэдһөөн һурагшалан юумэ яһала мэдэхэ болоо. Дүн гаргахада, 8-дахи классай һурагша Виктор Доржиев илажа гараа. Илагшадта шан барюулагдаа.

Жэшээнь, иимэрхүү асуудалнуудта һурагшад харюусаа:

1. Буряадууд сооһоо хэн эгээ түрүүн Советскэ Союзай Герой болоо һэм?
2. Календарь харангүй, ян-

„ЗӨӨЛЭН АЛТАНАЙ" МАСТ...

Улаан-Үдын Коммунистическэ үйлсын 27-дохи гэртэ, Буркоопсоюзай бэлэдхэлэй управлениин ангай арһанай магазинда, Алексей Андреевич Чунтумов хори гаран жэлдэ ажаллажа байдаг. Тэрэ тус магазиниие даагша байхаһаа гадна, ангай арһа ангуушадһаа тушаан абаха талаар ехэхэн дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэ юм. Тиимэһээ нүхэр Чунтумов ангуушадай дунда ехэхэн хүндэтэй болонхой.

Советскэ Союзай холын область, хизаарнуудта булганай, хэрмэнэй болон үнэгэнэй, мүн бусадшье ангуудай арһые гутаангүй, һайн шанартайгаар ябуулха талаар ехэхэн оролдолго гаргажа, Алексей Андреевич сусашагүйгөөр ажалладаг юм. Энээнэйл ашаар ангуушадһаа абтаһан ямаршье ангай арһан фабрикада гү, али худалдан абагшадта хүрэтэрөө голодоһондо ородоггүй байна. Өөрынгөө оролдосотой ажалай түлөө нүхэр Чунтумов дээдын захиргаанай газарнуудһаа нэгэтэ бэшэ баяр баясхаланда, шагналда хүртэһэн, Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаһан байха юм. Үнгэрһэн жэлэй ноябрь, декабрь һаранuудай турша соо Алексей Андреевич ангуушадай зүгһөө 133 булганай, 1886 хэрмэнэй, халтар хара үнэгэнэй 41 болон 335 ондаторай, мүн бусадшье олон ангуу-

ХИЛЫН СААНАҺАА

КПСС-эй делегаци Берлинһээ бусаба

БЕРЛИН, январиин 22. (ТАСС). КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев түрүүтэй КПСС-эй делегаци СЕПГ-гэй VI съездын хүдэлмэридэ хабаадаад, түрэл ороноо бусахаяа мүнөөдэр Берлинһээ мордобо.

СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт, СЕПГ-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүд, гэшүүндэ кандидадууд, ГДР-эй бусад хүтэлбэрилхы ажал ябуулагшад делегациие Зүүн вокзал дээрэһээ мордохуулаа.

Н. С. Хрущев В. Ульбрихт хоёр вокзал дээрэ үгэ хэлээ.

Н. С. Хрущев совет сэрэгшэдтэ айлшалба

ВЮНСДОРФ, январиин 22. (ТАСС-ай тусхай корр.). СЕПГ-гэй VI съездэ хабаадаһан КПСС-эй делегациие толгойлогшо, КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Н. С. Хрущев Германидахи бүлэг совет сэрэгүүдэй сэрэгшэдтэ айлшалба. КПСС-эй делегациин гэшүүд А. И. Аджубей, И. А. Сатюков, тэрэшэлэн Германидахи бүлэг совет сэрэгүүдэй главнакомандалагша армиин генерал И. И. Якубовский, сэрэгэй соведэй гэшүүн генерал-полковник С. П. Васягин Н. С. Хрущевтой хамта ябалсаа.

Гарнизоной сэрэгшэд, бүлэг сэрэгүүдэй ондоо частьнуудһаа Вюнсдорф ерэһэн түлөөлэгшэд, сэрэгэй алба хэгшэдэй гэр бүлынхид Н. С. Хрущевые хани халуунаар угтаа.

Германидахи бүлэг совет сэрэгүүдэй сэрэгшэд Эхэ оронһоо холо байбашье, өөһэдынгөө патриотическа уялгые ямаршье үедэ дүүргэхээр бэлэн байна гэжэ митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд Н. С. Хрущевые, КПСС-эй Центральна Комитедые, Советскэ правительствые найдуулаа.

Суглараагшадай зүгһөө халуунаар угтагдан, Н. С. Хрущев митинг дээрэ үгэ хэлээ. КПСС-эй ЦК-гай, Советскэ правительствын зүгһөө тэрэ сэрэгшэдые амаршалаад, алба хэхэдээ, һуралсалдаа, ажабайдалдаа амжалта түйлахыень тэдэндэ хүсөө.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй түрүү... Н. С. Хрущев США-гай президент Дж. ... хоёрой ядерна зэбсэг туршалгые хорихо... бэшэг абалсаһыень бүхы дэлхэй һай...

ЧЕХОСЛОВАКИ

Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тушаа асуудалаар Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэлые Чехословакиин олониитэ һайшаана. Мүнөөдэрэй газетэнүүд СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев болон США-гай президент Дж. Кеннедиин абалсаһан бэшэгүүдые томо гаршагтайгаар түрүүшынгээ хуудаһанууд дээгүүр томилон гаргаба.

Хүн түрэлтэниие термоядерна дайнай аюулһаа зайлуулхын түлөө оролдолго гаргадаг Советскэ правительствын хэһэн шэнэ алхамай ехэ удха шанарые тэмдэглэхэ зуураа, «Руде право» газетэ иигэжэ бэшэнэ: «Ядерна туршалгануудые огтолон болюулха саг ерээ».

«Ядерна зэбсэг туршалгые хорихо зам нээгдээ»,—гэжэ «Свободне слово» газетэ бэшэнэ.

МОНГОЛОЙ АРАДАЙ РЕСПУБЛИКА

Эб найрамдалые хамгаалха Монгол ороной комитедэй түрүүлэгшэ Ч. Чимит Монцамэ агентствын корреспондентдэ иигэжэ мэдүүлбэ: Энэ жэлдэ ядерна тэһэрэлгэнүүдые бүхы дэлхэй дээрэ болюулхаар шиидэнги байһанаа Советскэ Союз баһа дахин харуулба.

Дэлхэйн олониитэ, тэрэ тоодо Монголой олониитэ Советскэ Союзай шэнэ шухала үүсхэлые дэмжэхые, ядерна зэбсэг туршалгые хорихо хэрэгтэ оролдолго гаргахые США-е болон бусад баруун гүрэнүүдые уряална.

ПОЛЬШО

Н. С. Хрущев Дж. Кеннеди хоёрой ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай асуудалаар абалсаһан бэшэгүүдые Польшын бүхы газетэнүүд томо гаршагтайгаар хэблэн гаргана.

Хэлсээ хэхэ зам нээгдэбэ гэжэ «Трибуна люду» газетэ бэшэнэ. Ядерна зэбсэг туршалгые хорёод байгаа һаа, дэлхэйн агаарые радиоактивна бодосуудаар бузарлаха ябадал болюулагдаха һэн. Мүн Зүүнэй ба Баруунай оронуудай хоорондохи хани харилсаан һайжарха һэн гэжэ «Желнеж вольности» газетэ тэмдэглэнэ.

БОЛГАРИ

Болгариин мүнөөдэрэй бүхы газетэнүүд «ядерна туршалгануудые хэтэ мүнхэдөө болюулха саг ерээ» гэһэн гаршагтайгаар Н. С. Хрущев Дж. Кеннеди хоёрой абалсаһан бэшэгүүдые толилон гаргаба.

Ядерна туршалгануудые хэтэ мүнхэдөө болюулха саг мүнөө ерээ гэжэ Н. С. Хрущевой хэлэһэн үгэнүүдые зүбшөөхэгүй нэгэшье ухаантай, эб найрамдалда дуратай хүн дэлхэй дээрэ олдохогүй гэжэ «Работническо дело» газетэ бэшэнэ.

ВЕНГРИ

«Ядерна туршалгануудые хорихо тухай хоёр гүрэнүүдэй ажал ябуулагшадай бэшэгүүдые абалсаһыень бүхы дэлхэй тон ехэ баяртайгаар угтаба». —гэһэн гаршагтайгаар «Непсава» газетэ Н. С. Хрущев Дж. Кеннеди хоёрой абалсаһан бэшэгүүдые томо гаршагтайгаар хэблэн гаргаба.

Советскэ правительствые толгойлогшын үүсхэл гаргаһанай ашаар ядерна туршалганууд болюулагдахань гэһэн найдабари улам этигэмээр боложо байна гэжэ «Непсабадшаг» газетэ бэшэнэ.

ГДР

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущев США-гай президент Дж. Кеннеди хоёрой ядерна зэбсэг туршалгые хорихо тухай асуудалаар абалсаһан бэшэгүүдыень «Нейес Дейчланд» газетэ мүнөөдэр хэблэн гаргаба. Берлинэй бүхы газетэнүүд эдэ бэшэгүүдэй найруулгые өөһэдынгөө ажаглалтануудтайгаар хэблэн гаргаба.

Автоматическа хиналтын станцинуудые байгуулха асуудалнууд тушаа СССР США хоёр үгэеэ ойлголсобо, шалгалта хэхэ асуудалаар Советскэ Союз мүн лэ США-тай зүбшэлсэбэ гэжэ «Юнге Вельт» газетэ бэшэнэ.

АНГЛИ

Ядерна туршалгануудые хорихо тушаа асуудалаар Советскэ правительствын гаргаһан шэнэ үүсхэлэй шухала уд-

СЕПГ-гэй ЦК-гай пленум

БЕРЛИН, январиин 22. (ТАСС). Январиин 21-дэ СЕПГ-гэй VI съездын һунгаһан СЕПГ-гэй Центральна комитедэй түрүүшын пленум болобо. АДН агентствын мэдээсэлһэнэй ёһоор, В. Ульбрихт ЦК-гай нэгэдэхи секретаряар нэгэн дуугаар һунгагдаба. Фридрих Эберт, Курт Хагер, Герман Матерн, Альберт Норден, Пауль Фернер, Пауль Фрелих, Эрих Хонеккер, Эрих Мюккенбергер, Вилли Штоф, Герберт Варнке, Отто Гротеволь, Бруно Лейшнер, Альфред Нейман, Вальтер Ульбрихт гэгшэд ЦК-гай политбюрогой гэшүүдээр нэгэн дуугаар һунгагдабад.

Политбюрогой гэшүүдэй кандидадуудаар эдэ нүхэд һунгагдаба: Эрих Апель, Георг Эвальд, Гюнтер Миттаг, Герман Аксен, Герхард Грюнеберг, Маргарете Мюллер, Карл-Гейнц Барч, Вернер Яровински, Хорст Зиндерман.

ЦК-гай секретарьнуудаар: Вальтер Ульбрихт—ЦК-гай нэгэдэхи секретарь, Герхард Грюнеберг, Гюнтер Миттаг, Курт Хагер, Альберт Норден, Эрих Хонеккер, Пауль Фернер гэгшэд һунгагдаба.

Партийна хиналтын түбэй комиссиин түрүүлэгшээр Герман Матерн, түбэй шалгалтын комиссиин түрүүлэгшээр Фриц Геблер гэгшэд һунгагдаба.

Редактор
Ц. ...

Манай адрес, телеф...

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Улан-Удэ, ул. ...
ФОНЫ РЕДАКЦИИ: редактора—46-32, зам. ...
ответ. секретаря—27-37, отделов: партийной ж...
—24-74, сельского хозяйства, советского строи...
ры—47-59, промышленности, транспорта, ин...
литературы и искусства—34-05, писем и раб...
отдел переводов и корректорская—35-95, бу...
Для междугородных переговоров — 16.
Гор. Улан-Удэ, типография Министе...
Бурятской АССР.
Н00330.